

Pratiga föräldrar och babblande barn

– En analys av föräldrars mental-state-talk och
sambandet med tvååriga barns språkutveckling

Talkative parents and chattering children

*– An analysis of parental mental-state-talk and its
correlation with language development in two-year-old
children*

Sanna Adolfsson
Mimmi Söderberg

Psykologprogrammet omfattar 300 högskolepoäng över 5 år. Vid Linköpings universitet har programmet funnits sedan 1995. Utbildningen är upplagd så att studierna från början är inriktade på den tillämpade psykologins problem och möjligheter och så mycket som möjligt liknar psykologens yrkessituation. Bland annat omfattar utbildningen en praktikperiod om 12 heltidsveckor samt eget klientarbete på programmets psykologmottagning. Studierna sker med hjälp av problembaserat lärande (PBL) och är organiserade i åtta teman, efter en introduktionskurs på 7,5hp: kognitiv och biologisk psykologi, 37,5 hp; utvecklingspsykologi och pedagogisk psykologi, 52,5 hp; samhälle, organisations- och gruppsykologi, 60 hp; personlighetspsykologi och psykologisk behandling, 67,5 hp; verksamhetsförlagd utbildning och profession, 27,5 hp; vetenskaplig metod, 17,5 hp samt självständigt arbete, 30 hp.

Den här rapporten är en psykologexamensuppsats, värderad till 30 hp, vårterminen 2020.Handledare har varit Anett Sundqvist.

Institutionen för beteendevetenskap och lärande
Linköpings universitet
581 83 Linköping

Telefon 013-28 10 00
Fax 013-28 21 45

	Institutionen för beteendevetenskap och lärande 581 83 LINKÖPING	Seminariedatum 2020-05-19
---	---	-------------------------------------

Språk ☒ Svenska/Swedish ☐ Engelska/English	Rapporttyp ☐ Uppsats grundnivå ☐ Uppsats avancerad nivå ☒ Examensarbete ☐ Licentiatavhandling ☐ Övrig rapport	ISRN-nummer LIU-IBL/PY-D—20/512—SE
--	---	--

<p>Titel Pratiga föräldrar och babblande barn – En analys av föräldrars mental-state-talk och sambandet med tvååriga barns språkutveckling</p> <p>Title Talkative parents and chattering children – An analysis of parental mental-state-talk and its correlation with language development in two-year-old children</p> <p>Författare Sanna Adolfsson och Mimmi Söderberg</p>

<p>Sammanfattning Föräldrar pratar olika med sina barn och ett sätt att prata på är med mental-state-talk vilket har visats främja barns utveckling på olika sätt. Föreliggande studie syftade till att beskriva föräldrars mental-state-talk och analysera sambandet med barns språkutveckling samt mängden tid ägnad åt läsning för barnet i hemmet. För att undersöka detta transkriberades inspelade filmer där föräldrar (N=78) narrativt berättade en saga från en bilderbok för sina barn i tvåårsåldern. Utifrån transkriptionerna räknades totalt antal ord och föräldrarnas mental-state-talk kodades och analyserades. Det korrelerades sedan med barnens språkutveckling utifrån ordförråd, pragmatik och grammatik mätt med The Swedish Early Communicative Development Inventory - Words and Sentences (SECDI-w&s).</p> <p>Resultatet visade att föräldrarna pratade mest om kognitiva mentala tillstånd och riktade flest ord om mentala tillstånd till karaktärer i boken. Inga signifikanta skillnader hittades mellan mammor och pappor. Resultaten visade positiva signifikanta samband mellan föräldrarnas mental-state-talk och barnens ordförråd och grammatik, men ingen signifikant korrelation med barnens pragmatik. Föräldrarnas totala mängd ord hade endast ett positivt samband med barnens grammatik. Föräldrarnas mental-state-talk korrelerade inte signifikant med mängden tid som ägnades åt läsning för barnet i hemmet. Resultaten tyder på att det är sättet som föräldrar pratar på, om de pratar mycket om mentala tillstånd, snarare än hur mycket de pratar som har samband med barns språkutveckling.</p>

<p>Nyckelord Mental state talk, mentala tillstånd, språk, språkutveckling, ordförråd, grammatik, pragmatik, narrativt berättande, tvååriga barn, föräldrar</p>

Sammanfattning

Föräldrar pratar olika med sina barn och ett sätt att prata på är med mental-state-talk vilket har visats främja barns utveckling på olika sätt. Föreliggande studie syftade till att beskriva föräldrars mental-state-talk och analysera sambandet med barns språkutveckling samt mängden tid ägnad åt läsning för barnet i hemmet. För att undersöka detta transkriberades inspelade filmer där föräldrar ($N=78$) narrativt berättade en saga från en bilderbok för sina barn i tvåårsåldern. Utifrån transkriptionerna räknades totalt antal ord och föräldrarnas mental-state-talk kodades och analyserades. Det korrelerades sedan med barnens språkutveckling utifrån ordförråd, pragmatik och grammatik mätt med The Swedish Early Communicative Development Inventory - Words and Sentences (SECDI-w&s).

Resultatet visade att föräldrarna pratade mest om kognitiva mentala tillstånd och riktade flest ord om mentala tillstånd till karaktärer i boken. Inga signifikanta skillnader hittades mellan mammor och pappor. Resultaten visade positiva signifikanta samband mellan föräldrarnas mental-state-talk och barnens ordförråd och grammatik, men ingen signifikant korrelation med barnens pragmatik. Föräldrarnas totala mängd ord hade endast ett positivt samband med barnens grammatik. Föräldrarnas mental-state-talk korrelerade inte signifikant med mängden tid som ägnades åt läsning för barnet i hemmet. Resultaten tyder på att det är sättet som föräldrar pratar på, om de pratar mycket om mentala tillstånd, snarare än hur mycket de pratar som har samband med barns språkutveckling.

Förord

Vi vill börja med att tacka för att vi fått möjlighet att vara en del av detta intressanta forskningsprojekt om att växa upp i en digital värld. Tack för att vi fått använda delar av ert material och insamlade data, utan det hade denna studie inte kunnat genomföras.

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Anett Sundqvist som varit positiv, engagerad och delat med sig av sin kunskap. Tack för att du genom hela arbetets gång hjälpt oss framåt och peppat oss när svårigheter dykt upp.

Tack även till familj och vänner som funnits där och hejat på!

Avslutningsvis vill vi tacka varandra för ett gott samarbete som flutit på smärtfritt under hela våren. Trots rådande omständigheter med coronapandemin och distansläge har vi samarbetat väldigt bra och lyckats hålla humör och tålamod uppe.

Innehållsförteckning

Pratiga föräldrar och babblande barn: En analys av föräldrars mental-state-talk och sambandet med tvååriga barns språkutveckling	1
Tidigare forskning	1
Barns språkutveckling.....	2
Främjande faktorer för språkutveckling	2
Mental-state-talk	4
Narrativt berättande	6
Att anpassa prat om mentala tillstånd efter barnet.....	7
Proximal utveckling och scaffolding	8
Föräldrars prat om mentala tillstånd - viktigt för barns utveckling	9
Prat om mentala tillstånd och språkutveckling	9
Sammanfattning	10
Syfte och frågeställningar.....	10
Hypoteser	11
Metod	11
Design	11
Urval och rekrytering.....	11
Deltagare	12
Material.....	12
Pojken och grodan.	12
SECDI-w&s.....	12
Rapporterad läsning.....	13
Procedur	13
Transkribering.	13
Kodning.	14
Interbedömarreliabilitet.	15
Etiska överväganden	15
Statistisk analys	16
Resultat.....	17
Frågeställning 1 – Beskrivning av föräldrars prat om mentala tillstånd.....	17
Frågeställning 2 – Sambandet med barns språkutveckling.....	18

SECDI.	18
Hypotes 1.....	19
Frågeställning 3 – Sambandet med läsning	20
Hypotes 2.....	20
Diskussion	20
Resultatdiskussion	20
Frågeställning 1 – Beskrivning av föräldrars prat om mentala tillstånd.	20
Frågeställning 2 – Sambandet med barns språkutveckling.	22
Frågeställning 3 – Sambandet med läsning.....	24
Metoddiskussion	25
SECDI.	25
Transkribering och kodning.	25
Bilderboken.	26
Urval och generaliserbarhet.....	27
Övriga begränsningar.	27
Förslag till fortsatt forskning.....	28
Slutsatser	28
Referenser.....	30
Bilaga A.....	35
Bilaga B.....	36
Bilaga C.....	39
Bilaga D.....	40
Bilaga E.....	42

Pratiga föräldrar och babblande barn: En analys av föräldrars mental-state-talk och sambandet med tvååriga barns språkutveckling

Barns språk utvecklas snabbt i tvåårsåldern och gemensam läsning mellan förälder och barn har visats gynna språkinläringen (Deckner, Adamson & Bakeman, 2006; Zimmerman, Gilkerson, Richards, Christakis, Xu, Gray & Yapanel, 2009). Hur föräldrar pratar och läser tillsammans med sina barn har i sig visats påverka barns språkutveckling (Deckner et al., 2006; Westerlund & Lagerberg, 2008) och en del i hur föräldrar pratar med sina barn är hur mycket de pratar om mentala tillstånd, så kallat mental-state-talk (Baptista et al., 2017). Ett sätt att framkalla mental-state-talk är genom narrativt berättande där det ofta används eftersom det är vanligt förekommande att beskriva exempelvis känslor och tankar hos karaktärerna i berättelsen (Bekar, Steele, Shahmoon-Shanok & Steele, 2018).

Föräldrars användning av mental-state-talk har visats gynna barns utveckling på flera olika sätt. Bland annat har det visats främja barns exekutiva förmåga (Baptista et al., 2017), socialt fungerande beteende (Bekar et al., 2018), theory-of-mind och barns egen användning av mental-state-talk (Ruffman, Slade & Crowe, 2002).

Det finns forskning som visar att mind-mindedness, som på liknande sätt som mental-state-talk undersöker föräldrars benägenhet att använda mental-state ord, har samband med barns språkutveckling (Laranjo & Bernier, 2013). Föräldrars mental-state-talk har inte undersökts i samma utsträckning men det finns viss forskning som tyder på samband med barns språk (Farkas, del Real, Strasser, Alvarez, Santelices & Sieverson, 2018; Slaughter, Peterson & Carpenter, 2009). Den forskningen är dock gjord i andra länder och det finns ingen svensk forskning om föräldrars mental-state-talk och dess koppling till barns språk. Föreliggande studie är därför unik som syftar till att beskriva föräldrars mental-state-talk vid narrativt berättande och att analysera sambandet med barns språkutveckling samt med mängden tid som ägnas åt läsning för barnet i hemmet.

Tidigare forskning

Nedan kommer tidigare forskning om barns språk och mental-state-talk att presenteras. Inledningsvis redovisas barns språkutveckling följt av främjande faktorer för språkutvecklingen. Därefter presenteras vad mental-state-talk är och hur det kan användas, följt av kopplingen till narrativt berättande. Sedan redovisas hur mental-state-talk kan anpassas efter barnet. Vidare diskuteras betydelsen av mental-state-talk och avslutningsvis relateras det till språkutveckling.

Barns språkutveckling

Barn i tvåårsåldern använder sig vanligen av tvåordsyttranden och med tiden läggs fler ord till, ordförrådet ökar och meningar blir mer grammatiskt korrekta (von Tetzchner, 2016). Ordförrådet utvecklas fort under det andra levnadsåret, delvis för att barnet genomgår en skiftning i språkutvecklingen från att lära sig ord med hjälp av perceptuella och associativa ledtrådar till att lära sig ord utifrån sociala och lingvistiska ledtrådar (Golinkoff & Hirsh-Pasek, 2006). Språkutvecklingen börjar med joller och ljudproduktion från barnet som senare sätts samman till att likna ord (von Tetzchner, 2016). Barn förstår vissa ord innan de själva börjar producera ord och när de sedan har börjat prata förstår de fler ord än vad de själva använder. Vid tio månaders ålder förstår barn ungefär 50 ord (Golinkoff & Hirsh-Pasek, 2006) men redan vid 25 månaders ålder har barn ett aktivt ordförråd på ungefär 300 ord (Berglund & Eriksson, 2000a) och vid 30 månaders ålder har barn visats ha ett aktivt ordförråd på över 500 ord (Golinkoff & Hirsh-Pasek, 2006). Dock finns det stora skillnader mellan barn och det varierar hur många ord barnet använder och hur snabbt språkutvecklingen sker (von Tetzchner, 2016).

Vid 25 månaders ålder har de flesta barn börjat kombinera ord till meningar och använder yttranden som är upp till sju ord långa (Berglund & Eriksson, 2000a). Många använder genetiv form som innebär att barnet kan prata om ägande genom att exempelvis lägga till ett -s efter substantiv. Vissa barn har dessutom börjat använda singular och plural (Berglund & Eriksson, 2000a). Utöver grammatisk förmåga är också pragmatisk förmåga viktig för barns språkutveckling. Pragmatik handlar om förmåga att förstå praktiska aspekter av språket och hjälper oss att förstå betydelsen av uttryck utöver det som orden betyder (Hwang & Nilsson, 2019). Språk sker alltid i en social kontext och pragmatisk förmåga handlar om hur man använder sig av exempelvis turtagning, gester och frågor. De flesta barn vid 25 månaders ålder förstår när föräldern pratar om frånvarande eller saknade objekt samt börjar förstå när föräldern pratar om framtida eller tidigare händelser (Berglund & Eriksson, 2000a).

Främjande faktorer för språkutveckling

Vuxnas prat är barnets viktigaste källa till kunskap om språk och spontant språk i samtal är det viktigaste för barns språkutveckling (von Tetzchner, 2016). Vuxna anpassar sitt språk när de pratar med små barn genom att prata enklare, tydligare, göra många upprepningar och ställa många frågor. Huruvida denna anpassning av språket har betydelse för barnets språkutveckling har diskuterats, där vissa hävdar att det har liten betydelse och andra att det främjar barnets grammatiska förmåga. De flesta har dock inte funnit något samband mellan vuxnas anpassning av språket och skillnader i barns språkutveckling (von Tetzchner, 2016). Det finns andra aspekter i hur vuxna pratar som blir viktiga för barns språk. Barn får höra olika många ord i sin vardag beroende på hur mycket det pratas hemma och vilka ord som används, vilket påverkar språkutvecklingen

och leder till stora språkskillnader mellan barn (Hart & Risley, 2003). Det har visats att barn i familjer med hög socioekonomisk status exponeras för fler ord än barn i familjer med lägre socioekonomisk status vilket kan leda till vad som kallas för “the 30-million word gap” (Hart & Risley, 2003; Hindman, Wasik & Snell, 2016). Denna stora skillnad i språkexponering kan senare påverka barns verbala förmåga (Hart & Risley, 2003; Romeo, Leonard, Robinson, West, Mackey, Rowe & Gabrieli, 2018).

En annan aspekt som är viktig för barns språkutveckling är gemensam läsning mellan föräldrar och barn, som har visats främja barns produktiva ordförråd (Deckner et al., 2006; Mol, Bus, de Jong & Smeets, 2008; Westerlund & Lagerberg, 2008). Olika faktorer vid läsning har relaterats till barns språkutveckling på olika sätt. Två faktorer som visades predicera barns produktiva språkutveckling var föräldrars användning av metakommunikation och barns intresse vid gemensam läsning (Deckner et al., 2006). Barnets intresse i den gemensamma läsningen påverkade också kvalitén på föräldrarnas berättande. Westerlund och Lagerberg (2008) fann att god kvalitet på kommunikationen mellan föräldrar och barn, som handlade om föräldrarnas fokus på barnet, associerades med högre produktivt ordförråd hos barnen och mer frekvent läsning tillsammans. Att frekvent läsa tillsammans med sitt barn associerades i sin tur med barnets produktiva ordförråd (Mol et al., 2008; Westerlund & Lagerberg, 2008). Vidare föreslog Mol et al. (2008) att den interaktiva aspekten av läsning var lika viktig för barns språkutveckling som frekvensen av läsning. Dialog mellan förälder och barn under lässituationen visades stärka positiva effekter av läsningen (Mol et al., 2008).

Zimmerman et al. (2009) menade att det är väl känt att vuxnas språkanvändning är viktig för barns språkutveckling och att det därför rekommenderas att föräldrar regelbundet läser sagor och berättar historier för sina barn. Mängden turtagningar mellan förälder och barn visades vara positivt associerat med hälsosam språkutveckling hos barnen. Det var inte enbart antal ord barnet hörde som var viktigt, utan att de var producerade i ett socialt sammanhang med turtagning mellan förälder och barn. Med andra ord visades att konversationer mellan föräldrar och barn var minst lika viktigt för barns språkutveckling som läsning och att föräldrar borde uppmuntras att, utöver att läsa eller berätta historier, ägna sig åt turtagning vid konversation med sina barn (Zimmerman et al., 2009).

Angående “the 30 million word gap” fann Romeo et al. (2018) att antalet turtagningar mellan föräldrar och barn var viktigare för barns språkutveckling snarare än enbart socioekonomisk status. Antalet turtagningar mellan förälder och barn ledde till mer aktivitet i delar av hjärnan som är viktiga för språk och detta medierade relationen mellan barns olika språkexponering och verbala förmåga. Med det föreslås att det är interaktionerna mellan vuxna och barn som är det viktigaste för barns tidiga utveckling av språk (Romeo et al., 2018).

Avslutningsvis kan sägas att föräldrar bör uppmuntras att läsa och prata med sina barn och inte enbart till dem (Zimmerman et al., 2009).

En stor del av forskningen vad gäller läsning har gjorts på tryckta böcker. Idag när surfplattor blir allt vanligare har även viss forskning gjorts på läsning från surfplattor. Vid en jämförelse mellan läsning utifrån surfplatta respektive tryckt bok visades att det var mindre grad av social ömsesidighet vid läsning från surfplatta (Munzer, Miller, Weeks, Kaciotti & Radesky, 2019). Både barn och föräldrar ägnade sig dessutom åt mer störande beteenden under läsning från surfplatta jämfört med läsning från tryckt bok.

Mental-state-talk

Interaktion med turtagning mellan förälder och barn är som ovan nämnt värdefullt för barns språkutveckling. Som förälder är det även viktigt att kunna hantera det lilla barnets känslor och förutse barnets behov (Fonagy, Steele, Steele, Moran & Higgitt, 1991). Ett sätt att göra det är att reflektera om barnets mentala tillstånd och förklara dessa på ett sätt som barnet förstår. Det kopplar ihop barnets upplevelser med vad det känner (Fonagy et al., 1991).

Mental-states är ett begrepp som beskriver inre mentala tillstånd som tidigare ofta användes som synonymt begrepp till känslor (Bretherton & Beeghly, 1982). Definitionen av mental-states, vidare kallat mentala tillstånd, är idag bredare och innefattar tankar, behov, önskningar och känslor som kan tillskrivas andra eller en själv (Symons, 2004). Ett sätt som föräldrar kan prata om mentala tillstånd med sina barn är genom så kallat *mental-state-talk*. Mental-state-talk är ett begrepp som syftar till att beskriva hur det pratas om mentala tillstånd och hur mycket av talet som innefattar ord om inre mentala tillstånd såsom tankar, känslor, behov och önskningar (Baptista et al., 2017). Det finns många olika begrepp för mental-state-talk och ingen direkt svensk översättning, men det kommer vidare att kallas för *prat om mentala tillstånd*.

Mentala tillstånd såsom tankar, känslor och behov är något som styr människans beteenden (Meins, Fernyhough, Wainwright, Gupta, Fradley & Tuckey, 2002). Vad vi känner, tänker och vill påverkar hur vi beter oss. Människan har en unik förmåga och vilja att förstå sina egna och andras mentala tillstånd och varför människor beter sig på särskilda sätt (Fonagy et al., 1991). När människan försöker förstå sina egna och andras beteenden utifrån inre mentala tillstånd kallas det för *mentalisering* (Kéri & Wiwe, 2017). Mentalisering är en förutsättning för att fungera i relation till andra och för att förstå sig själv. Prat om mentala tillstånd är inte synonymt med mentalisering, utan är en förutsättning för mentalisering (Bekar et al., 2018; Halfon, Bekar & Gürleyen, 2017). Ett annat begrepp som är nära relaterat till prat om mentala tillstånd är *mind-mindedness* och det kan definieras som förmågan att tillskriva mentala tillstånd hos andra (Bernier, McMahon & Perrier, 2017).

Prat om mentala tillstånd kan delas in i olika kategorier vilka kan skilja sig åt i olika studier (Symons, 2004). Ofta delas det in i begär, kognitioner och

emotioner för att underlätta kodning när data bearbetas, men även andra kategorier kan förekomma. Begär innefattar behov och önskningar, som att vilja, gilla eller tycka om (Taumoepeau & Ruffman, 2008). Kognitiva tillstånd handlar om tankar och kunskap, som att veta, förstå eller tro. Emotionella tillstånd handlar om känslor, som att känna rädsla eller glädje (Taumoepeau & Ruffman, 2008). Moduleringar är en fjärde kategori som inkluderats i studier som kodat ord om mentala tillstånd (Ruffman et al., 2002; Taumoepeau & Ruffman, 2008). Denna kategori innefattar ord som handlar om att beskriva säkerhet eller osäkerhet i uttalanden (Ruffman et al., 2002).

Föräldrars prat om mentala tillstånd kopplat till barns utveckling har på olika sätt undersökts i flera olika studier (Baptista et al., 2017; Bekar et al., 2018; Bernier et al., 2017; Taumoepeau & Ruffman, 2006, 2008). Ruffman et al. (2002) menade att det troligen är föräldrars generella prat om alla typer av mentala tillstånd snarare än specifika typer som gynnar barnets utveckling. Slaughter och Peterson (2012) menade däremot att det viktiga är kvalitén på uttalanden om mentala tillstånd snarare än mängden uttalanden. Med kvalité menades att uttalandet var koherent, beskrivande och förklarande orsaker bakom det mentala tillståndet.

Det har visats att det finns märkbara individuella skillnader mellan föräldrars prat om olika typer av mentala tillstånd i interaktion med sina barn (Slaughter et al., 2009; Meins et al., 2002). Dessa skillnader kan påverkas av olika faktorer såsom kön, socioekonomisk status (Jenkins, Turrell, Kogushi, Lollis & Ross, 2003), barnets ålder och utvecklingsnivå (Rollo, Longobardi, Spataro & Sulla, 2017). De flesta studier inom området har studerat mammors prat om mentala tillstånd, men endast få har studerat pappors prat om mentala tillstånd (Baptista et al., 2017; Jenkins et al., 2003). Studier som har undersökt skillnaden mellan mammors och pappors prat om mentala tillstånd fann att mammor refererade mer till mentala tillstånd i interaktion med sina barn än vad pappor gjorde (Baptista et al., 2017; Jenkins et al., 2003). Degotardi och Torr (2007) visade att mammor med hög utbildning, till skillnad från mammor med låg utbildning, använde mer prat om begär och emotioner när barnet var yngre och ökade sitt prat om kognitiva tillstånd med barnets stigande ålder. Jenkins et al. (2003) fann att mammor med högre utbildning använde mer kognitivt prat med sina barn än mammor med lägre utbildning. Ebert, Peterson, Slaughter och Weinert (2017) fann däremot inte någon signifikant skillnad mellan föräldrars stil på pratet om mentala tillstånd utifrån socioekonomisk status.

Barn utvecklar så småningom även de förmågan att prata om mentala tillstånd (Razuri, Howard, Purvis & Cross, 2017). Förmågan att tillskriva mentala tillstånd till sig själv och andra är en viktig del i utvecklingen hos små barn för att de ska kunna delta i avsiktlig kommunikation (Bretherton, McNew & Beeghley-Smith, 1981). Denna förmåga utvecklas mot slutet av barnets andra levnadsår då barn börjar intressera sig för egna och andras känslor (Bretherton et al., 1981; Razuri et al., 2017). I början handlar det främst om att barnet ska förstå vad det

själv och andra behöver och vill (i.e. begär) (Razuri et al., 2017). Barn under treårsåldern baserar sin förståelse av andras beteende mestadels utifrån begär, för att de ännu inte har den fulla förmågan att förstå andras tankar (Osório, Meins, Martins, Martins & Soares, 2012). En förklaring till att barnet utvecklar förmågan att förstå andra personers mentala tillstånd i tvåårsåldern skulle kunna vara att barnet i denna ålder även utvecklar en förmåga till symbollek (Harris, 1994). Förmågan till symbollek grundar sig i att ha en viss nivå av interpersonell förståelse. Förmågan att kunna symbolisera är i sig en del i att kunna konceptualisera (i.e. bilda begrepp om) inre mentala tillstånd (Harris, 1994).

Narrativt berättande

Narrativt berättande kan framkalla prat om mentala tillstånd genom att berättaren tillskriver mentala tillstånd hos karaktärerna i berättelsen och ägnar sig åt perspektivtagning (Bekar et al., 2018). Ett narrativ är en historia med ett händelseförlopp där karaktärerna har intentioner, intressen och känslor och genom att fokusera på dessa kan narrativ bidra till förståelse av andras psyke (von Tetzchner, 2016). Tarchi, Bigozzi och Pinto (2019) visade ett samband mellan narrativ kompetens och prat om mentala tillstånd.

Prat om mentala tillstånd har undersökts i olika sammanhang där narrativt berättande är ett exempel. Farkas et al. (2018) visade i en jämförelse att mammor använde mer prat om mentala tillstånd i interaktion med sina barn under sagoberättande än under fri lek. I en annan jämförelse mellan sagoberättande utifrån bilderbok och vanlig bokläsning visades att mammor pratade om mentala tillstånd i båda situationerna (Ziv, Smadja & Aram, 2013). Under sagoberättande utifrån en bilderbok utvecklade mammorna däremot sina uttalanden mer gällande berättelsens mentala teman och använde mer kognitiva termer än under bokläsning (Ziv et al., 2013).

Mammors prat om mentala tillstånd vid narrativt berättande utifrån en bilderbok har också studerats i hur det påverkar olika förmågor hos deras barn. Det har bland annat associerats med socialt fungerande beteende hos barn där mer prat om mentala tillstånd var associerat med högre social kompetens och mindre beteendeproblem hos barnen, oberoende av längd på berättelsen (Bekar et al., 2018). Liknande har det visats att förskolebarn, vars mammor frekvent förklarade känslor under sagoberättande, var bättre på att identifiera känslor i olika kontexter och hade mer prosociala beteenden (Garner, Dunsmore och Southam-Gerrow, 2008). Detta har även visats hos äldre barn (Carr, Slade, Yuill, Sullivan & Ruffman, 2018). Sammanfattningsvis kan prat om mentala tillstånd framkallas av narrativt berättande och det har i sin tur visats ha positiva samband med förmågor hos barn. Det motiverar syftet med föreliggande studie, att undersöka föräldrars prat om mentala tillstånd vid narrativt berättande till en bilderbok.

Att anpassa prat om mentala tillstånd efter barnet

Som tidigare nämnt finns det flera sätt att kategorisera olika typer av ord om mentala tillstånd (e.g. begär, kognitioner, emotioner) och även skillnader i hur föräldrar pratar om dessa med sina barn, där ålder är en faktor som kan påverka. I flera studier har det visats att föräldrars sätt att prata om mentala tillstånd med sina barn ser olika ut beroende på barnets ålder (Farkas et al., 2018; Taumoepeau & Ruffman, 2008). Mödrar tycks i högre grad referera till begär när deras barn är yngre, runt 15 månader, medan mödrar när deras barn är något äldre (24–33 månader) i högre grad tycks referera till kognitioner (Taumoepeau & Ruffman, 2006, 2008). Farkas et al. (2018) visade i enlighet med detta att mammor till barn som är 30 månader ökade hänvisningen till emotioner och kognitioner medan de minskade hänvisningen till begär. Degotardi och Torr (2007) visade att mammors prat om kognitiva tillstånd ökade som mest mellan åldrarna 18–24 månader. Jenkins et al. (2003) visade också att föräldrars kognitiva prat ökade med barnens ålder, från två till fyra års ålder, medan prat om emotioner och begär inte signifikant förändrades mellan dessa tidpunkter. Liknande fann Razuri et al. (2017) att mammors prat om begär minskade med barnets ökade ålder och användning av den kognitiva termen “think” ökade med barnets ålder medan den kognitiva termen “know” inte förändrades över tid. Sammanfattningsvis kan det förenklat sägas att:

- Prat om begär minskar med barnets ökade ålder
- Prat om kognitioner ökar med barnets ökade ålder
- Prat om emotioner antingen ökar eller är oförändrat med barnets ökade ålder

Barns prat om mentala tillstånd har också visats förändras med ökad ålder (Taumoepeau & Ruffman, 2006, 2008). Deras prat om mentala tillstånd visades öka från 15 till 33 månaders ålder (Taumoepeau & Ruffman, 2008) samt från 16 till 44 månaders ålder (Razuri et al., 2017). Specifikt har barns prat om kognitioner och hänvisning till andras mentala tillstånd visats öka med barnets stigande ålder (Razuri et al., 2017). Både mammors och barns prat om mentala tillstånd har dock visats vara stabilt över tid när barnet blir äldre, från ungefär tre till tio års ålder (Carr et al., 2018).

Föräldrars sätt att prata om olika mentala tillstånd kan påverka barnets utveckling på olika sätt beroende på ålder. Mammors prat om begär riktade till barnet vid 15 månaders ålder predicerade barnets senare prat om mentala tillstånd och förståelse för känslor (Taumoepeau & Ruffman, 2006). Vid 24 månaders ålder var mammors prat om kognitioner en starkare prediktor än emotioner och begär för barnets senare sociala förståelse (Taumoepeau & Ruffman, 2008). Detta menades indikera att moderns sätt att prata om mentala tillstånd bör förändras med barnets ålder, där mammor först bör referera mycket till barnet och prata i termer om begär och senare referera mer till andra och prata om kognitioner (Taumoepeau & Ruffman, 2008).

Till skillnad från att föräldrars prat om mentala tillstånd anpassas efter barnets ålder har det föreslagits att mammor snarare anpassar sitt språk efter barnets utvecklingsnivå (Degotardi & Torr, 2007). I enlighet med det har mammor visats anpassa sitt prat om mentala tillstånd och sitt narrativa sätt att berätta utifrån förmågan hos deras barn (Rollo et al. 2017; Slaughter & Peterson, 2012). Vidare menade Taumoepeau och Ruffman (2016) att vissa typer av prat om mentala tillstånd var mer hjälpsamma än andra vid specifika tillfällen i barnets utveckling och att effektiviteten i föräldrarnas prat inte fungerade i ett vakuum utan berodde på barnets nuvarande utvecklingsnivå. Ruffman et al. (2002) visade att mammors prat om mentala tillstånd hade samband med barnets prat om mentala tillstånd, men inte med barnets ålder. Det överensstämmer med idén om att föräldrar anpassar sitt prat om mentala tillstånd efter barnets förmågor, snarare än efter ålder (Degotardi & Torr, 2007; Rollo et al., 2017; Taumoepeau & Ruffman, 2016). Detta väckte intresse för att undersöka föräldrars sätt att prata om mentala tillstånd i relation till barnets språkutveckling.

Proximal utveckling och scaffolding

Kopplat till anpassning efter barnets utvecklingsnivå har mödrar föreslagits stötta barnets förståelse av mentala tillstånd utifrån *den proximala utvecklingszonen* (Taumoepeau & Ruffman, 2008). Det är ett begrepp myntat av Vygotsky (1978) som innebär att låta barnet få utmaningar som de kan klara av med ansträngning och/eller stöttning men som inte är för svåra. Detta spann mellan vad barnet kan göra på egen hand och vad det kan åstadkomma med stöd av någon med mer erfarenhet menas vara det proximala och där barns inläring och utveckling främjas som mest (Hwang & Nilsson, 2019; Vygotsky, 1978). Gällande barnets förståelse av mentala tillstånd stöttar mödrar det genom att prata med barnet på en nivå som ligger över barnets egen förmåga men utan att det blir för avancerat i förhållande till den kunskapsnivå barnet befinner sig på (Taumoepeau & Ruffman, 2008).

Det stöd barn får kallas med ett pedagogiskt begrepp för *scaffolding* som innebär att inläring kan ske genom stöttning (Hwang & Nilsson, 2019). Genom scaffolding lär mödrar barnet om olika mentala tillstånd där de med kommentarer om dessa hjälper barnet att integrera sina beteenden med inre mentala tillstånd (Meins et al., 2002). Detta hjälper barnet att skapa en medvetenhet och förståelse om olika mentala tillstånd samt hur dessa kan ligga bakom beteenden hos dem själva och andra (Meins et al., 2002). Även om mödrar anpassar sitt prat om mentala tillstånd och stöttar barnets förståelse pratar de om mentala tillstånd även om deras barn själv inte använder sådana ord (Taumoepeau & Ruffman, 2008). Genom scaffolding stöttar också föräldrar barns språkutveckling genom att hjälpa dem gradvis integrera ett brett spann av ord (Laranjo & Bernier, 2013).

Föräldrars prat om mentala tillstånd - viktigt för barns utveckling

Föräldrars prat om mentala tillstånd och mind-mindedness har på flera sätt visats vara viktigt för olika delar i barnets utveckling (e.g. Ruffman et al., 2002; Tompkins, Benigno, Kiger Lee & Wright, 2018). Det har visats vara relaterat till barnets förståelse av andras känslor och mentala tillstånd (Meins & Fernyhough, 1999; Tompkins et al., 2018) och till barnets senare förmåga att tillskriva tankar till andra personer som utför en aktivitet (Meins et al., 2003). Förmågan att förstå sina egna och andras mentala tillstånd kallas för *theory of mind* (ToM) och utvecklas i 3–4 årsåldern (e.g. von Tetzchner, 2016; Slaughter & Peterson, 2012). I många studier har barns förmåga till ToM visats främjas av föräldrars prat om mentala tillstånd och mind-mindedness (Kirk, Pine, Wheatley, Howlett, Schultz & Fletcher, 2015; Ruffman et al., 2002; Symons, Peterson, Slaughter, Roche & Doyle, 2005; Tompkins et al., 2018). Mammors prat om mentala tillstånd har också visats främja barnets eget prat om mentala tillstånd (Ruffman et al., 2002; Taumoepeau & Ruffman, 2016). Barns receptiva språkförmåga har visats ha en medierande roll i sambandet mellan föräldrars mind-mindedness och barns ToM (Meins, Fernyhough, Arnott, Leekam & Rosnay, 2013).

Utöver att föräldrars prat om mentala tillstånd främjar barns förmåga till ToM har det också visats vara en prediktor för barns exekutiva förmåga, i att kunna skifta fokus mellan olika kognitiva uppgifter och anpassa sitt beteende efter det (Baptista et al., 2017). Exekutiv förmåga har i sin tur visats vara en viktig del i flera områden av barns utveckling, såsom matematisk förmåga och läs- och skrivförmåga (Baptista et al., 2017; Dilworth-Bart, 2012).

Prat om mentala tillstånd och språkutveckling

En betydande del i barns utveckling är att lära sig språk och föräldrars prat är en viktig del för språkutvecklingen (von Tetzchner, 2016; Zimmerman et al., 2009). I utvecklingen av språk skiftar barnet från att ta hjälp av perceptuella ledtrådar till att använda sig av sociala ledtrådar för att lära sig ord vilket förklaras av att barnet vid samma ålder börjar förstå att andra personer har tankar, känslor och behov som är skilda från deras egna (Golinkoff & Hirsh-Pasek, 2006). Barnet kan då lära sig nya ord genom att förstå andras mentala tillstånd och känna igen dessa hos sig själv. Att barn vill dela med sig av vad de vet med någon som inte vet samma sak förklaras som en del i att barn är motiverade till att lära sig språk (Golinkoff & Hirsh-Pasek, 2006).

Mammors mind-mindedness har i några studier visats vara relaterat till barns språkutveckling (Bernier et al., 2017; Laranjo & Bernier, 2013). Bernier et al. (2017) visade att graden av mind-mindedness hos mammor i interaktion med sina barn positivt predicerade barnets språkförmåga och skolberedskap. Laranjo och Bernier (2013) fann ett positivt samband mellan mammors mind-mindedness och barns produktiva ordförråd. Mammor som använde fler kommentarer om mentala tillstånd i interaktion med sina barn vid ett års ålder hade barn som uttryckte fler ord vid två års ålder. Specifikt var det mammors kommentarer om

kognitioner som relaterades till barns produktiva språk, medan kommentarer om begär och emotioner inte var signifikant relaterat till barnens språk (Laranjo & Bernier, 2013). Meins et al. (2013) fann däremot inte något signifikant samband mellan mammors mind-mindedness och barns språk.

Både mammors mind-mindedness och prat om mentala tillstånd i interaktion med sina barn har visats främja barns eget prat om mentala tillstånd (Longobardi, Spataro & Colonesi, 2018; Ruffman et al., 2002). Det skulle kunna motivera att föräldrars prat om mentala tillstånd även kan främja barns språk i allmänhet och inte enbart ord om mentala tillstånd. Huruvida föräldrars prat om mentala tillstånd har ett samband med barns språkutveckling har däremot inte undersökts i samma utsträckning som mind-mindedness, men den forskning som finns tyder på samband.

Farkas et al. (2018) visade att mammors prat om mentala tillstånd och antal ord som användes vid interaktion med deras barn vid 12 månaders ålder kunde relateras till barnets språk vid 30 månaders ålder. Lärares användning av ord om mentala tillstånd i klassrummet har också visats positivt påverka skolbarns utveckling av ordförråd och språkförståelse (Barnes & Dickinson, 2018). Slaughter et al. (2009) visade samband mellan mammors prat om mentala tillstånd och spädbarns tidiga kommunikativa utveckling av gester. Ju mer frekvent mammorna pratade om mentala tillstånd ju tidigare använde deras spädbarn gester. Sambandet mellan föräldrars prat om mentala tillstånd och barns språkutveckling skulle således kunna undersökas vidare, vilket vi är intresserade av att göra.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis utvecklar barn i tvåårsåldern sitt språk i snabb takt och det finns stora individuella skillnader mellan barn. Tidigare forskning har visat att vuxnas prat och gemensam läsning är viktiga faktorer för barns språkutveckling. Något annat som visats vara viktigt för barns utveckling är föräldrarnas förmåga att prata om mentala tillstånd. Det finns olika sätt att prata om mentala tillstånd på och det kan riktas exempelvis till barnet eller andra. Ett sätt att framkalla prat om mentala tillstånd är genom narrativt berättande. Föräldrar har visats anpassa sitt sätt att prata om mentala tillstånd efter barnets ålder och förmåga. Huruvida föräldrars prat om mentala tillstånd påverkar barns språkutveckling är ett utforskat område, men i några studier har det visats vara relaterat till barns språkutveckling.

Syfte och frågeställningar

Syftet med föreliggande studie är att beskriva föräldrars prat om mentala tillstånd vid narrativt berättande för sina barn i tvåårsåldern. Vidare är syftet att analysera sambandet mellan föräldrars prat om mentala tillstånd och barns språkutveckling samt med läsning i hemmet. Syftet kommer att undersökas utifrån följande frågeställningar:

1. Hur pratar föräldrar om mentala tillstånd med sina barn vid narrativt berättande från en bilderbok?
2. Finns det något samband mellan föräldrars prat om mentala tillstånd och barns språkutveckling vad gäller ordförråd, pragmatik och grammatik?
3. Finns det något samband mellan mängden tid ägnad åt läsning för barnet i hemmet och föräldrars prat om mentala tillstånd?

Hypoteser

Utifrån frågeställningarna formulerades två hypoteser baserat på tidigare forskning. Ingen hypotes formulerades utifrån den första frågeställningen då den hade ett mer explorativt syfte. Baserat på tidigare forskning där mammors prat om mentala tillstånd och mammors mind-mindedness visats vara relaterat till barns språkutveckling på olika sätt (Bernier et al., 2017; Farkas et al., 2018) formulerades följande hypotes utifrån frågeställning två:

1. Föräldrars prat om mentala tillstånd, vid narrativt berättande till en bilderbok, korrelerar positivt med barns språkutveckling mätt med SECDI-w&s vad gäller ordförråd, pragmatik och grammatik.

Narrativt berättande har visats vara ett sätt att framkalla prat om mentala tillstånd (Bekar et al., 2018). Det skulle möjligtvis kunna innebära att föräldrar under läsning tränas i narrativt berättande och då även i att prata om mentala tillstånd. Utifrån detta formulerades följande hypotes kopplat till frågeställning tre:

2. Föräldrars prat om mentala tillstånd korrelerar positivt med hur mycket tid som ägnas åt läsning för barnet i hemmet.

Metod

Design

Föreliggande studie har en icke-experimentell tvärsnittsdesign. För att besvara frågeställningarna och testa hypoteserna användes korrelationsanalyser.

Urval och rekrytering

Denna studie är en del av ett större pågående forskningsprojekt vid Linköpings universitet som handlar om hur det är att växa upp i en digital värld. Deltagarna rekryterades genom det större forskningsprojektet. Via statens personregister skickades inbjudan att delta i studien till föräldrar i Linköpings kommun med barn som var i rätt ålder för projektet, där de skulle vara nio månader vid första testtillfället. Föräldrar fick anmäla sitt intresse och därmed samtycka till deltagande i studien. Antalet utskick var 1324 och av dem var det 116 stycken som deltog när deras barn var runt nio månader gamla. Av dessa var det 92 stycken som kom tillbaka för att delta vid andra tillfället när deras barn var runt 25 månader och det är dem som är aktuella i föreliggande studie.

Deltagare

Berättandet till bilderbok genomfördes av 86 föräldra-barn par av de 92 som kom vid andra tillfället. Sju stycken exkluderades på grund av att berättelsen ej var fullständig och en för att berättelsen lästes på ett annat språk än svenska. Därmed var det slutgiltiga antalet föräldra-barn par som inkluderades i studien 78 stycken. Av dessa var 21 pappor och 57 mammor. 91% av föräldrarna hade eftergymnasial utbildning. Föräldrarnas ålder varierade mellan 27–44 år ($M=33.6$, $SD=4.1$). Barnens ålder var mellan 24–26 månader ($M=25.1$, $SD=0.3$). Alla barnen var fullgångna med normal apgarpoäng. Samtliga barn har haft en typisk utveckling utan uppmärksam utvecklingsförsening. Av de 78 barn som inkluderades i studien var 31 flickor och 47 pojkar. I 44% av familjerna fanns det mer än ett barn boende i hemmet. För att inkluderas i studien skulle familjerna prata svenska majoriteten av tiden i hemmiljön.

Material

Pojken och grodan. Materialet som analyserades i denna studie bestod av föräldrars spontana berättande till bilderboken "Pojken och grodan". Föräldrarna berättade för sitt barn samtidigt som de visade upp bilderbokens bilder från en surfplatta. Bilderna som användes var från bilderboken "Frog, Where Are You?" av Mayer (1969) med 24 bilder. För att anpassa materialet till barn i tvåårsåldern, utan att förändra huvuddragen i historien, förkortades antalet bilder i berättelsen till tio. Berättandesituationen mellan föräldrar och barn filmades och har i föreliggande studie analyserats för att mäta föräldrarnas prat om mentala tillstånd.

SECDI-w&s. Barnens språkutveckling mättes via föräldraskattningar med The Swedish Early Communicative Development Inventory – Words and Sentences (SECDI-w&s). Vidare refererar till som SECDI. Det är ett instrument som är utarbetat för att mäta kommunikativa färdigheter och är validerat för barn i åldrarna 16–28 månader (Berglund & Eriksson, 2000a). SECDI är en svensk version av MacArthur Communicative Development Inventories (CDI) som är ett kraftfullt och mycket använt bedömningsinstrument för att mäta kommunikativ utveckling hos barn (Berglund & Eriksson, 2000a).

I SECDI mäts produktivt ordförråd, feedbackmorfem, grammatik, pragmatik och maximal längd på yttranden baserat på föräldrars skattningar av dessa språkliga förmågor hos barnet (Berglund & Eriksson, 2000a, 2000b). Instrumentet består av två delar där den första delen mäter produktivt ordförråd, feedbackmorfem samt pragmatik. Produktivt ordförråd mäts utifrån att föräldrar får kryssa i vilka ord ens barn använder utifrån en lista på 710 ord som organiserats i olika typer av ord (Berglund & Eriksson, 2000a). Den pragmatiska skalan poängsätts från noll till tio och mäts utifrån om barnet pratar om och/eller förstår när föräldern pratar om frånvarande objekt, om barnet använder ord om tidigare händelser, framtida händelser, ägande samt om barnet kan namnge leksaker (Berglund & Eriksson, 2000a). Ett medelvärde på åtta poäng motsvarar

exempelvis att barnet förstår frågor om frånvarande objekt men sällan namnger leksaker eller låtsatsleksaker själv.

Den andra delen av SECDI mäter grammatik och maximal längd på yttranden (Berglund & Eriksson, 2000a). Grammatisk förmåga undersöks i SECDI utifrån hur barnet kombinerar ord, använder plural i obestämd och bestämd form, genitiv, singular, imperfekt och grundform. Den grammatiska skalan sträcker sig från noll till tolv poäng där exempelvis fyra poäng motsvarar att barnet använder grammatiska böjningar såsom plural och imperfekt (Berglund & Eriksson, 2000a). För denna studie kommer delarna ordförråd, pragmatik och grammatik att användas i de statistiska analyserna.

Rapporterad läsning. Föräldrarna fick rapportera hur mycket de dagligen läser tillsammans med sitt barn i hemmet. Svartalternativen föräldrarna fick var a) inte alls, b) upp till 30 minuter per dag, c) mellan 30–60 minuter per dag och d) mellan en till två timmar per dag. Detta mått används för att testa hypotes två.

Procedur

Föräldrarna och barnen kom till Baby- och barnlabbet på Linköpings universitet och genomförde ett antal uppgifter under cirka 90 minuter. Efter att föräldra-barn paren ägnat ungefär en timme åt andra testuppgifter tog de en paus och därefter fick föräldrarna ta fram surfplattan och berätta sagan om pojken och grodan för sitt barn. Instruktionerna de fick var att berätta en saga så som de skulle berättat hemma om de skulle hittat på eller läst en saga för sitt barn, se Bilaga A. Testledaren gick ut ur rummet under berättandet till bilderboken och föräldrarna ombads att öppna dörren när de berättat klart eller om något skulle krångla. Interaktionen filmades och har sedan transkriberats och kodats inom ramen för denna studie.

Transkribering. Först transkriberades de inspelade filmerna och för att bli samstämmiga skapades en transkriberingsmall (Bilaga B). I enlighet med Kvale och Brinkmann (2009) har val gjorts och tydliga regler skapats för att öka chansen att använda samma transkriberingssätt. Detta var särskilt viktigt då det var två som transkriberade materialet. Samtliga val och regler angavs i transkriberingsmallen och att skapa en tydlig mall var nödvändigt för efterföljande kodning. Först transkriberades sju filmer gemensamt av oss författare och därefter tre filmer parallellt för att jämföra samstämmigheten. Dessa sågs över efter olikheter och transkriberingsmallen redigerades allt eftersom för att bli ännu tydligare. Efter dessa tio filmer var transkriptionerna samstämmiga så resterande filmer fördelades mellan författarna att transkribera individuellt.

Transkriberingarna gjordes så ordagrant som möjligt och utifrån de riktlinjer som tagits fram i transkriberingsmallen. Vi valde att transkribera alla ord, språkljud, feedbackmorfem och utfyllnadsord. Större gester eller rörelser, som pekningar eller att barnet reser sig och springer iväg, antecknades också. Starttid, sluttid och total tid för berättelsen noterades i en tabell överst i varje

transkriberingsdokument. Övrig information, som huruvida föräldern och barnet var synliga i bild eller om berättelsen var ofullständig eller hade långa pauser som inte innefattade berättelsen, noterades också i tabellen. Namn som sades under berättandesituationen anonymiserades och skrevs som N. Långa avbrott från det narrativa berättandet som var över en minut markerades i transkriptionen. Det kunde vara att barnet sprang iväg och föräldern försökte få barnet intresserad igen. Tiden för avbrottet räknades bort från den totala tidsåtgången för berättelsen. Berättelser som aldrig kom igång för att barnet inte ville eller som inte slutfördes till sista sidan ansågs vara ofullständiga och exkluderades från studien.

Efter att alla narrativ hade transkriberats räknades antal ord och meningar för förälder respektive barn och en mall gjordes med riktlinjer för beräkningarna (Bilaga C). Alla ord och feedbackmorfem från förälder och barn räknades som ord. Utfyllnadsord såsom “eh” eller “hö”, exkluderades. Språkljud från barnet som inte gick att urskilja som något ord eller försök till ord exkluderades. Uttalanden som bestod av två eller fler ord räknades som meningar. Totalt antal ord och meningar noterades. Ord och meningar som sades under ett långt avbrott från berättelsen räknades inte med i det totala antalet ord och meningar. Fem transkriberingar räknades av oss båda för att sedan jämföras. Samstämmigheten var 99% och ett beslut togs om att fortsättningsvis beräkna ord och meningar var för sig.

Kodning. Föräldrarnas mental state ord, ord om mentala tillstånd, kodades sedan från transkriptionerna. Orden delades in i olika kategorier baserat på intresset att undersöka både generellt prat om mentala tillstånd och ha möjlighet att jämföra olika kategorier. Detta är i enlighet med Symons (2004) som menar att det är viktigt att skilja på kategorier vid undersökning av skillnader mellan olika ord om mentala tillstånd, men mindre viktigt när enbart generellt prat undersöks. I föreliggande studie kodades ord om mentala tillstånd utifrån följande fem kategorier:

- Begär
- Kognitioner
- Emotioner
- Moduleringar
- Annat

En kodningsmanual skapades, se Bilaga D. Utformandet av kodningsmanualen inspirerades huvudsakligen av Ruffman et al. (2002) som kodade mental-state-talk i fem kategorier; Desire, Emotion, Think and know, Modulations of assertion samt Other mental state. Detta sätt att koda har också använts i flera andra studier där “Think and know” istället har kallats för Kognitioner och inkluderat flera kognitiva termer (Carr et al., 2018; Taumoepeau & Ruffman, 2008). Vi valde också att kalla den kategorin för Kognitioner. Som vidare stöd för vilka ord som inkluderades i de olika kategorierna användes en kodningsmanual för mind-mindedness av Meins och Fernyhough (2015). Som stöd för översättningen av dessa ord användes en svensk anpassning av Meins och

Fernyhough's (2006) kodningsmanual för mind-mindedness gjord av Holmer (2010).

Kategorin Begär inkluderar i vårt arbete ord som handlar om begär och önsknings. Vill, gillar och tycker inte om, är exempel på ord som kodades i denna kategori. Kategorin Kognitioner inkluderar ord som handlar om tankar, kunskap och andra mentala processer. Ord som kodats i denna kategori är till exempel tror, tänker och förstår. Emotioner inkluderar alla ord som handlar om emotionella tillstånd, exempelvis arg, glad och ledsen. Kategorin Moduleringar är ord som uttrycker viss säkerhet eller osäkerhet och innefattade ord såsom kanske, nog och borde. Den sista kategorin Annat inkluderade orden roligt och mysigt. Se Bilaga E för full redovisning av alla ord som kodades i respektive kategori. I de fall det var svårt att bedöma huruvida ett ord var ett ord om mentala tillstånd, exempelvis vid ofullständiga meningar, exkluderades detta och kodades därmed inte. Det som sades under ett långt avbrott från berättelsen kodades inte alls.

Vidare specificerades orden som kodades utifrån vilken riktning de hade, om de refererades till Barnet, Föräldern, Boken (inkluderar karaktärer i boken) eller Annan. Om föräldern refererade till oss eller vi kodades det som att det var riktat till barnet. Kodningen antecknades i tabellen i transkriberingsdokumentet. De olika kategorierna färgkodades och varje ord inom vardera kategori antecknades och specificerades utifrån hur ordet riktades. Kodningen sammanställdes slutligen i ett excel-dokument där totalt antal ord från föräldern och barnet, kön på föräldern och vilka ord om mentala tillstånd som föräldern sa antecknades.

Interbedömarreliabilitet. För att bedöma interbedömarreliabiliteten för beräkningen av antal ord och meningar i transkriptionerna beräknades fem slumpvis valda filmer parallellt. Efter det konstaterades 99% samstämmighet. För att bedöma interbedömarreliabiliteten på kodningen kodades 25% av filmerna parallellt och beräknades med Pearson's produktmomentkorrelationskoefficient, r . Kodningarna som gjordes parallellt korrelerade starkt ($r=.99$, $p=.001$) utifrån Cohens riktlinjer (Field, 2018).

Etiska överväganden

Denna uppsats är en del av ett större forskningsprojekt som har etikprövats av Regionala etikprövningsnämnden i Linköping (dnr 2016/490-31 & 2017/386-32). Deltagande i studien byggde på eget anmält intresse av föräldrar tillsammans med sina barn och de kunde välja att avstå från deltagande när som helst, utan att behöva ange någon anledning. Varje föräldra-barn par fick ett nummer som de kopplades till och inga personuppgifter sparades på datorn. De inspelade filmerna på föräldra-barn paren förvarades på krypterade usb-minnen för att förhindra att obehöriga skulle få tillgång till dessa. Namn på barnet eller andra personer som nämndes i filmerna avidentifierades i transkriptionerna för att inte kunna koppla materialet till individerna.

Det är alltid ett etiskt dilemma med små barn som deltagare i studier då det är svårt för dem att lämna eget samtycke till deltagande. Genomförandet av studien har präglats av ett förhållningssätt anpassat efter barnets bästa med många pauser, mellanmål, lek och inkännande av barnets behov. Om barnet visat en ovilja att delta eller varit märkbart trött har uppgifter avbrutits.

Statistisk analys

Kategorin Annat var en kategori som valdes att kodas för att minska risken att missa något viktigt, denna exkluderades från de statistiska analyserna på grund av olika och otydliga riktlinjer från de kodningsmanualer vi inspirerats av. I flera kodningsmanualer fanns denna kategori inte med alls (Baptista et al., 2017; Taumoepeau & Ruffman, 2016). Antalet meningar från föräldrar och barn valdes även dem att exkluderas från de statistiska analyserna.

Analyserna i den aktuella studien har gjorts i IBM® SPSS Statistics version 25.0. Innan korrelationsanalyser gjordes kollades antaganden om normalfördelning av med Levene's test. Datan visade sig vara signifikant skild från normalfördelningen. Därför valdes studiens korrelationer att göras med det icke-parametriska testet Spearmans rangkorrelationskoefficient (r_s). Spearmans r_s reducerar även påverkan av extremvärden och därför inkluderades sådana värden i analyserna.

För att undersöka frågeställning 1 beräknades deskriptiv statistik för föräldrarnas respektive barnens totala antal ord och tidsåtgång för berättelsen. Deskriptiv statistik beräknades också för att beskriva föräldrarnas prat om mentala tillstånd och se hur många ord om mentala tillstånd föräldrarna i genomsnitt använde, vilken kategori av ord och vilken riktning som var vanligast. Oberoende t-test användes för att undersöka medelvärdesskillnader mellan mammor och pappor gällande totalt antal ord och ord om mentala tillstånd. För att undersöka samband mellan föräldrarnas utbildningsnivå och deras prat om mentala tillstånd gjordes korrelationsanalyser mellan föräldrarnas rapporterade grad av utbildning och deras ord om mentala tillstånd.

För att besvara frågeställning 2 beräknades först deskriptiv statistik för barnens resultat på SECDI, därefter gjordes oberoende t-test för att undersöka medelvärdesskillnader mellan flickors och pojkers resultat. Korrelationsanalyser gjordes för att besvara hypotes 1 där föräldrarnas prat om mentala tillstånd korrelerades med barnens resultat på de olika delarna av SECDI. För att undersöka huruvida det totala antalet ord föräldrarna sade under berättandet kunde vara en bakomliggande faktor till möjliga samvariationer gjordes korrelationsanalyser även mellan totalt antal ord och resultat på SECDI.

Frågeställning 3 och hypotes 2 besvarades genom korrelationsanalys mellan föräldrarnas prat om mentala tillstånd och mängden tid som ägnades åt läsning för barnet i hemmet.

För att tolka korrelationerna användes Cohens riktlinjer där +/- .10 representerar en svag korrelation, +/- .30 representerar en måttlig korrelation och

+/- .50 representerar en stark korrelation (Field, 2018). Signifikansnivån bestämdes till $\alpha=.05$.

Resultat

Inledningsvis redovisas resultat utifrån frågeställning 1 gällande föräldrarnas berättande och prat om mentala tillstånd. Därefter presenteras resultat utifrån frågeställning 2 gällande barns språkutveckling mätt med SECDI samt huruvida föräldrars prat om mentala tillstånd korrelerar med barns språkutveckling gällande ordförråd, pragmatik och grammatik. Till sist redovisas resultat utifrån frågeställning 3, om gemensam läsning i hemmet korrelerar med föräldrars prat om mentala tillstånd.

Frågeställning 1 – Beskrivning av föräldrars prat om mentala tillstånd

Totalt antal ord som sades under berättelsen av föräldrar respektive barn presenteras i Tabell 1.

Tabell 1

Totalt antal ord som sägs under berättelsen av föräldrar och barn

Totalt antal ord	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Min-Max</i>
Föräldrar	78	370	166	38–995
Barn	78	29	26	1–125

Det var ingen signifikant skillnad mellan mammors och pappors totala antal ord under berättelsen, $t(76)=.82$, $p=.41$. Total tidsåtgång för berättelsen varierade från 1.04-11.82 minuter ($M=4.26$, $SD=1.87$).

Föräldrarna sa i genomsnitt nio ord om mentala tillstånd under berättandet till bilderboken och totalt använde de mellan 0–36 ord om mentala tillstånd ($M=8.91$, $SD=7.39$). Föräldrarnas prat om mentala tillstånd visade på en positiv stark korrelation med totalt antal ord ($r_s=.71$, $p=.001$) och tidsåtgång för berättelsen ($r_s=.61$, $p=.001$). Det var ingen signifikant skillnad mellan mammors och pappors antal ord om mentala tillstånd, $t(76)=-.41$, $p=.68$. Föräldrars utbildningsnivå korrelerade inte signifikant med antalet ord om mentala tillstånd ($r_s=-.17$, $p=.15$).

I Tabell 2 redovisas medelvärdet för hur många ord om mentala tillstånd föräldrarna använde i respektive kategori. Den vanligaste kategorin av ord om mentala tillstånd var Kognitioner, följt av Moduleringar, Begär och till sist Emotioner. Det vanligaste ordet som föräldrarna använde i kategorin Kognitioner var “tror”, i Moduleringar var det “kanske”, i Begär var det “vill” och i Emotioner

var det "rädd". Se Bilaga E för redovisning av alla ord som användes av föräldrarna.

Tabell 2

Medelvärde och standardavvikelse för användningen av ord om mentala tillstånd utifrån de olika kategorierna hos föräldrarna

Kategori	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Min-Max</i>
Begär	78	1.4	1.8	0–7
Kognitioner	78	4.3	4.1	0–18
Emotioner	78	1.1	1.5	0–6
Moduleringar	78	2.1	2.7	0–13

Alla föräldrar använde inte ord inom alla kategorier. Av föräldrarna var det 22% som använde ord om mentala tillstånd inom samtliga fyra kategorier. Det vanligaste var att föräldrarna använde ord inom tre kategorier (38%). Vissa föräldrar använde ord inom två kategorier (22%), medan andra enbart använde ord i en kategori (10%). Av föräldrarna var det 8% som inte sa några ord om mentala tillstånd alls.

Under berättandet riktade föräldrarna i genomsnitt fem stycken ord om mentala tillstånd till Boken ($M=4.7$, $SD=4.6$). Boken var den vanligaste riktningen följt av Barnet ($M=3.2$, $SD=3.1$), Föräldern ($M=1.2$, $SD=2.1$) och till sist Annan ($M=0.1$, $SD=0.4$).

Frågeställning 2 – Sambandet med barns språkutveckling

SECDI. I Tabell 3 presenteras resultaten från SECDI. Barnens genomsnittliga resultat på samtliga delar som studerats i SECDI indikerar att de presterar som förväntat utifrån normer för svenska barn i tvåårsåldern (Berglund & Eriksson, 2000a). Resultaten visar på vissa höga standardavvikelser vilket indikerar en stor spridning i gruppen. De tre delarna i SECDI korrelerar starkt med varandra, $p<.001$.

Inga signifikanta skillnader mellan pojkar och flickor hittades vad gäller ordförråd ($p=.19$) och grammatik ($p=.95$). Däremot hittades en signifikant skillnad mellan pojkar ($M=7.43$, $SD=1.61$) och flickor ($M=8.38$, $SD=1.87$) vad gäller pragmatik, $t(68)=2.58$, $p=.012$. Denna skillnad medför att flickor och pojkar kommer att analyseras var för sig gällande sambandet mellan pragmatik och föräldrars prat om mentala tillstånd.

Tabell 3

Resultat på SECDI-w&s

Del i SECDI-w&s	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Min-Max</i>
Ordförråd	70	294.1	148.8	8–552
Pragmatik	69	7.6	1.8	2–10
Grammatik	70	5.3	3.3	0–12

Hypotes 1. Resultatet visar en positiv, signifikant, måttlig korrelation mellan föräldrars prat om mentala tillstånd och barns ordförråd ($r_s=.32, p=.007$), se Tabell 4. Detta indikerar att ju fler ord om mentala tillstånd föräldern sa desto fler ord har barnet i sitt produktiva ordförråd. Se Tabell 4 även för korrelationer mellan delarna i SECDI och de olika kategorierna av prat om mentala tillstånd. Barnens ordförråd mätt med SECDI korrelerade signifikant positivt med kategorin Begär ($r_s=.27, p=.023$), och nära signifikant med de andra tre kategorierna ($p<.07$).

Tabell 4

Korrelation mellan delar av barns språkutveckling och föräldrars totala antal ord om mentala tillstånd samt föräldrars prat om mentala tillstånd utifrån respektive kategori

	Ordförråd	Pragmatik	Grammatik
Antal ord om mentala tillstånd	.32**	.10	.32**
Begär	.27*	.14	.27*
Kognitioner	.23	.02	.14
Emotioner	.23	.20	.29*
Moduleringar	.22	-.02	.15

Notering. Korrelationsanalyser gjorda med Spearmans rho. * $p<.05$, ** $p<.01$

Resultatet visar ingen signifikant korrelation mellan föräldrars prat om mentala tillstånd och barns pragmatik ($r_s=.10, p=.40$). Ingen av de olika kategorierna korrelerade heller enskilt med pragmatik, se Tabell 4. Eftersom flickor och pojkar skiljde sig signifikant åt gällande resultat på pragmatik i SECDI

gjordes valet att även göra korrelationer med prat om mentala tillstånd separat för de olika könen. Det fanns inga signifikanta korrelationer mellan prat om mentala tillstånd och pragmatik varken för flickor ($p=.87$) eller pojkar ($p=.36$).

Det var en positiv, signifikant, måttlig korrelation mellan föräldrars prat om mentala tillstånd och barns grammatik ($r_s=.32$, $p=.007$), se Tabell 4. Kategorierna Begär ($p=.024$) och Emotioner ($p=.017$) korrelerade enskilt signifikant positivt med barns grammatik (Tabell 4). Varken kategorin Kognitioner eller Moduleringar korrelerade signifikant med grammatik.

Det totala antalet ord som föräldrarna sade under berättelsen korrelerade inte signifikant med barns ordförråd ($r_s=.20$, $p=.099$) eller med barns pragmatik ($r_s=.08$, $p=.53$). Föräldrarnas totala antal ord korrelerade däremot signifikant med grammatik ($r_s=.27$, $p=.026$).

Frågeställning 3 – Sambandet med läsning

Av föräldrarna var det 70 stycken som angav hur mycket tid de dagligen ägnade åt läsning för sitt barn i hemmet. En förälder läste inte alls med sitt barn, medan 30% rapporterade att de läste upp till 30 minuter per dag, 54% att de läste mellan 30 till 60 minuter och 14% rapporterade att de läste en till två timmar per dag.

Hypotes 2. Föräldrarnas prat om mentala tillstånd korrelerade inte signifikant med mängden tid som ägnades åt läsning i hemmet ($p>.1$).

Diskussion

Syftet med föreliggande studie var att beskriva föräldrars prat om mentala tillstånd vid narrativt berättande för sina barn i tvåårsåldern. Föräldrarna sa flest ord om mentala tillstånd i kategorin Kognitioner och riktade flest ord till Boken. Resultaten visade inga signifikanta skillnader mellan mammors och pappors prat om mentala tillstånd. Vidare var syftet att analysera sambandet mellan föräldrars prat om mentala tillstånd och barns språkutveckling utifrån ordförråd, pragmatik och grammatik. Positiva samband hittades mellan föräldrars prat om mentala tillstånd och barns språkutveckling. Specifikt hade föräldrars prat om mentala tillstånd ett signifikant samband med barnens ordförråd och grammatik, men däremot inget signifikant samband med barnens pragmatik. Enskilt hade kategorin Begär också ett samband med barnens ordförråd och grammatik. Vidare undersöktes även om mängden tid som ägnas åt läsning i hemmet hade något samband med föräldrars prat om mentala tillstånd, men där hittades ingen signifikant korrelation. Nedan diskuteras resultaten utifrån tidigare forskning samt begränsningar i metoden och förslag till fortsatt forskning ges.

Resultatdiskussion

Frågeställning 1 – Beskrivning av föräldrars prat om mentala tillstånd. Resultaten i den aktuella studien visar att ju längre tidsåtgång för berättandet och ju fler totalt antal ord föräldrarna använde, desto fler ord om

mentala tillstånd användes. Detta är i enlighet med tidigare forskning som också visat att ju fler ord om mentala tillstånd som mammor använde, desto längre historia berättade de för sina barn (Bekar et al., 2018). Detta är inte oväntade resultat, då det rimligtvis bör vara så att längre tid för berättande resulterar i fler ord totalt vilket i sin tur ger möjlighet till fler ord om mentala tillstånd.

I studien undersöktes vem det var vanligast att föräldern riktade orden om mentala tillstånd till, i syfte att beskriva deras prat om mentala tillstånd. Resultaten visar att den vanligaste riktningen var till boken och den näst vanligaste riktningen var till barnet. Tidigare forskning har visat att mammor refererar till barnet själv när barnet är yngre för att sedan referera mer till andra när barnet blir äldre (Taumoepeau & Ruffman, 2008). Denna förändring verkar ske någonstans runt två års ålder och eftersom barnen i denna studie är i den åldern kan det förklara att föräldrarna refererar mest till boken, men även mycket till barnet själv. Att många ord om mentala tillstånd riktas till boken kan möjligtvis även förklaras utifrån att föräldrar vid berättande har goda möjligheter att referera till karaktärer i berättelsen. Detta överensstämmer med Rollo et al. (2017) som menar att mammor vid läsning tycks referera mer till karaktärer i boken än till sig själva eller barnet. Det är dock viktigt att notera att den forskningen gjordes på barn i fyraårsåldern och att Taumoepeau och Ruffman (2008) menar att riktningen till andra än barnet blir vanligare med barnets stigande ålder.

Som en del i att beskriva föräldrars prat om mentala tillstånd undersöktes även vilken typ av ord om mentala tillstånd som var vanligast. För att göra detta delades orden om mentala tillstånd in i olika kategorier där fyra olika kategorier valdes att analyseras; Begär, Kognitioner, Emotioner samt Moduleringar. Resultaten visade att Kognitioner var den vanligaste kategorin. Det är i linje med Ziv et al. (2013) som visade att mammor använde mer kognitiva termer under berättande från en bilderbok jämfört med bokläsning. Det kan även stödjas utifrån att högutbildade mammor visats använda mer kognitiva termer (Jenkins et al., 2003) då majoriteten av föräldrarna i denna studie är högutbildade. Vidare stärks resultaten av att användningen av kognitiva termer har visats öka med barnets ålder där mammor refererar mest till kognitioner när barnet är mellan 24–33 månader (Taumoepeau & Ruffman, 2006, 2008). En stor ökning av hänvisningar till kognitioner har också visats ske mellan 18–24 månader (Degotardi & Torr, 2007) vilket kan förklara att föräldrarna pratar mest om kognitioner med sina barn som är i 25 månaders åldern.

Tidigare forskning har visat att barn som är under tre år inte har förmågan att fullt förstå andras tankar och att de baserar förståelsen av andras beteenden utifrån begär (Osório et al., 2012). Det är därför något anmärkningsvärt att föräldrarna i denna studie inte refererar mer till begär än vad de gör eftersom barnen befinner sig i ett åldersspann där prat om både begär och kognitioner borde vara vanligt. Det kan vara så att föräldrarna trots det pratar mest om kognitioner för att de anpassar sitt prat utifrån barnets proximala utveckling och genom scaffolding lär barnet om mentala tillstånd (Meins et al., 2002). När föräldrar

anpassar sitt eget språk till att vara precis tillräckligt utmanande för barnet utifrån den proximala utvecklingszonen har de diskuterats vara mest effektiva på att främja barns språkutveckling (Zimmerman et al., 2009). Föräldrars prat bör då varken vara för enkelt eller för avancerat. Eftersom föräldrar visats anpassa sitt prat om mentala tillstånd utifrån barnets utvecklingsnivå (Degotardi & Torr, 2007) förefaller det även troligt att föräldrar anpassar sitt prat efter barnets språkliga förmåga. Detta kanske medför att föräldrar pratar mer eller mindre om olika mentala tillstånd när barnet har ett mer eller mindre utvecklat språk. Det skulle vara intressant att undersöka vidare.

Både mammors och pappors prat om mentala tillstånd undersöktes i studien och ingen signifikant skillnad mellan deras prat om mentala tillstånd hittades. En stor del av den forskning som gjorts kring föräldrars prat om mentala tillstånd har enbart undersökt mammors prat (Bekar et al., 2018; Farkas et al., 2018) och därför kan föreliggande studie bidra med kunskap kring pappor. I studier som undersökt skillnaden mellan mammors och pappors prat om mentala tillstånd visas att mammor refererar mer till mentala tillstånd i interaktion med sina barn än pappor (Baptista et al., 2017; Jenkins et al., 2003), något som resultaten i denna studie talar emot. En reflektion kring detta är att tidigare forskning bedrivits i andra länder som möjligtvis har andra tankar om föräldraroller och föräldraledighet än vad Sverige har. Fler studier behövs dock för att undersöka skillnader mellan mammors och pappors prat om mentala tillstånd.

Tidigare forskning har visat viss skillnad på föräldrars prat om mentala tillstånd utifrån utbildningsnivå där mammor med hög utbildning visats använda mer prat om kognitiva mentala tillstånd än mammor med låg utbildning (Degotardi & Torr, 2007; Jenkins et al., 2003). Det kunde inte stödjas i föreliggande studie där föräldrarnas utbildningsnivå inte korrelerade signifikant med prat om mentala tillstånd. Det kan dock bero på att en övervägande majoritet av föräldrarna som deltog i denna studie var högutbildade. Således går det inte att urskilja någon stor skillnad mellan föräldrars utbildningsnivå och det blir därför inte intressant att undersöka sådana skillnader.

Frågeställning 2 – Sambandet med barns språkutveckling. I resultaten presenteras också barnens språkutveckling mätt med SECDI. Resultaten visar att barnens språkutveckling är som förväntad utifrån normerna för svenska barn i tvåårsåldern (Berglund & Eriksson, 2000a). Spridningen i barngruppen är stor, särskilt gällande ordförråd och grammatik. Detta är dock inte helt oväntat då det finns stora skillnader i hur snabbt språkutvecklingen sker. Barn i denna ålder skiljer sig ofta i hur många ord de kan kombinera till en mening, hur de kan böja ord och hur många ord de har i sitt ordförråd (Berglund & Eriksson, 2000a). Barn befinner sig i en språkexplosion i tvåårsåldern där deras ordförråd utvecklas mycket fort (Golinkoff & Hirsh-Pasek, 2006) vilket kan ge utrymme för stora individuella skillnader. Värt att nämna är också att en signifikant skillnad hittades mellan pojkars och flickors pragmatik där flickor skattades högre än pojkar. Inga

signifikanta könsskillnader hittades däremot vad gäller ordförråd och grammatik. Flickor ligger ofta något före pojkar i språkutvecklingen (e.g. Westerlund & Lagerberg, 2008), vilket kan vara en förklaring till könsskillnaden i pragmatik.

Då föräldrars prat om mentala tillstånd korrelerade positivt med ordförråd och grammatik fanns delvis stöd för hypotes 1 som var att föräldrars prat om mentala tillstånd skulle korrelera positivt med samtliga tre delar av SECDI. Det är i linje med tidigare forskning som visat att det finns ett samband mellan föräldrars prat om mentala tillstånd och barns språk. Mammors prat om mentala tillstånd i interaktion med sina barn vid ett års ålder har relaterats till barnets språk vid två och ett halvt års ålder (Farkas et al., 2018). Mammors prat om mentala tillstånd har också relaterats med spädbarns kommunikativa utveckling av gester (Slaughter et al., 2009) och mammors mind-mindedness har visats positivt predicera barns språkförmåga (Bernier et al., 2017). Således pekar vårt resultat åt samma håll som den tidigare forskningen och indikerar att sättet som föräldrar pratar på, om de pratar mycket om mentala tillstånd eller inte, har samband med barnens språkutveckling. Föreliggande studie är en sambandsstudie vilket gör att vi inte kan uttala oss om kausalitet utan enbart säga att föräldrars prat om mentala tillstånd samvarierar med barns språkutveckling.

Tre olika delar av barns språkutveckling valdes att analyseras där föräldrarnas prat om mentala tillstånd positivt korrelerade med barnens ordförråd och grammatik men inte med pragmatik. Det finns stöd i tidigare forskning för den positiva korrelationen med ordförråd där mammors mind-mindedness har visats ha ett positivt samband med barns produktiva ordförråd (Laranjo & Bernier, 2013). Lärares användning av ord om mentala tillstånd i klassrummet har också visats positivt påverka skolbarns ordförråd (Barnes & Dickinson, 2018). Tidigare forskning förefaller inte ha undersökt föräldrars prat om mentala tillstånd och specifikt pragmatik eller grammatik. Resultatet av föreliggande studie visar dock att de olika språkdelarna i SECDI korrelerar starkt med varandra. Berglund och Eriksson (2000a) menar att ordförråd och grammatik speglar samma kommunikativa förmåga, vilket kan förklara den signifikanta korrelationen mellan grammatik och föräldrars prat om mentala tillstånd som hittades i denna studie.

Den vanligaste kategorin av ord om mentala tillstånd som föräldrarna använde var Kognitioner, följt av Moduleringar. Korrelationsanalyser gjordes också mellan föräldrarnas prat om mentala tillstånd utifrån de enskilda kategorierna och barnens språkförmåga. Kategorin Begär korrelerade signifikant med barnens ordförråd och grammatik men inte med pragmatik. Emotioner korrelerade också signifikant med grammatik. Kategorin Kognitioner korrelerade inte signifikant med någon del av SECDI. Det stämmer inte riktigt överens med tidigare forskning som indikerat att det är föräldrars prat om kognitioner som enskilt relateras till barns språkutveckling (Laranjo & Bernier, 2013). Som tidigare beskrivet visar forskningen att prat om både kognitioner och begär är vanligt med barn i tvåårsåldern och att det också är precis innan denna ålder som

föräldrar brukar skifta från att prata om begär till att prata mer om kognitioner med sina barn (Degotardi & Torr, 2007; Taumoepeau & Ruffman, 2006, 2008). Kanske är det därför våra resultat visar att föräldrarna pratar mycket om kognitioner men att det fortfarande är prat om begär som separat korrelerar positivt med barnens språk. Det kan möjligtvis förklaras av föräldrars anpassning utefter barnets proximala utvecklingszon. Prat om begär kanske är något barnet förstår utan så mycket stöttning medan prat om kognitioner ligger precis på gränsen för vad barnet förstår på egen hand. Möjligtvis pratar föräldrarna därför mycket om kognitioner för att genom scaffolding hjälpa barnets förståelse av det.

Tidigare forskning har visat att föräldrars språkanvändning främjar barns språkutveckling (e.g. Zimmerman et al., 2009) och att interaktioner med mycket turtagning mellan föräldrar och barn är mycket viktigt för barns språkutveckling (Romeo et al., 2018). För att utesluta att det enbart skulle vara föräldrarnas totala mängd ord som samvarierade med barnens språk och inte specifikt ord om mentala tillstånd, gjordes även korrelationer mellan föräldrarnas totala antal ord och barnens språkutveckling utifrån de olika delarna i SECDI. Föräldrarnas totala antal ord under det narrativa berättandet korrelerade signifikant med barnens grammatik, men inte med ordförråd eller pragmatik. Vilket innebär att ju fler ord föräldern sa under berättelsen desto högre skattades barnets grammatik, men däremot påverkade inte föräldrarnas totala antal ord barnets skattade ordförråd eller pragmatik. Dessa resultat indikerar att det inte är mängden ord från föräldrar som har samband med barns ordförråd utan snarare vilka ord de använder när de pratar. Eftersom grammatik korrelerar både med föräldrarnas ord om mentala tillstånd och totala antalet ord, kanske barns grammatiska förmåga snarare har en koppling med föräldrars generella prat än specifikt prat om mentala tillstånd. Barnens exponering för föräldrarnas totala mängd ord kan möjligtvis vara en bakomliggande faktor till sambandet mellan föräldrarnas prat om mentala tillstånd och barnens grammatik.

Sammantaget förefaller resultaten tyda på att sättet föräldern pratar på spelar roll för barnets språkutveckling och att det inte bara handlar om mängden prat. Utifrån praktisk tillämpning kan detta lyftas med föräldrar och andra vuxna i barnets omgivning för att väcka en medvetenhet om deras sätt att prata och för att uppmuntra dem att använda fler ord om mentala tillstånd. Det skulle också kunna vara så att barnets språkutveckling är det som påverkar de vuxnas prat. Då denna studie enbart undersöker samband kan riktningen på sambandet inte fastställas.

Frågeställning 3 – Sambandet med läsning. Resultaten från denna studie ger inte stöd för hypotes 2 om att föräldrars prat om mentala tillstånd skulle korrelera positivt med hur mycket tid som ägnas åt läsning för barnet i hemmet. Tidigare forskning gav anledning att tro att det kunde finnas en positiv korrelation mellan dessa variabler. Detta utifrån att narrativt berättande kan framkalla prat om mentala tillstånd genom att den som berättar en saga tillskriver mentala tillstånd hos karaktärerna (Bekar et al., 2018). Vidare baserades hypotesen på att

narrativ kompetens har visats ha samband med prat om mentala tillstånd (Tarchi et al., 2019). Det föranledde tanken att ju mer tid som ägnas åt läsning för barnet desto mer tränas föräldern i narrativ kompetens, vilket då skulle kunna resultera i mer prat om mentala tillstånd. Att ägna mycket tid åt läsning hemma behöver däremot inte innebära att föräldern tränar sitt narrativa berättande och att det är just berättande och inte läsning som lockar fram prat om mentala tillstånd. Detta kan vara en förklaring till att hypotes 2 inte får stöd. En annan förklaring kan vara att det var liten spridning i gruppen då många föräldrar som deltog i studien läste för sina barn mer än 30 minuter hemma varje dag. Ett samband kanske hade funnits om det hade varit fler föräldrar i gruppen som inte läste i hemmet.

Metoddiskussion

SECDI. Som mått på barnens språkutveckling användes skattningsformuläret SECDI-w&s som är validerat för barn i åldrarna 16–28 månader (Berglund & Eriksson, 2000b). Skattningsformuläret har på ett tillfredsställande sätt anpassats till svensk kultur och det svenska språket, har god reliabilitet och innehållsvaliditet samt normer för svenska barn (Berglund & Eriksson, 2000b). Således borde resultaten från SECDI vara ett tillförlitligt mått på barnens språkutveckling i denna studie.

Endast tre delar ur SECDI valdes att användas i denna studie utifrån intresse och att de är viktiga delar i barns språkutveckling. Resultaten bör tolkas utifrån dessa val. Berglund och Eriksson (2000b) som validerat skalan på svenska menar att SECDI täcker in en betydande del av barnens mest använda ord samt att den grammatiska skalan adekvat speglar den tidiga utvecklingen i det svenska språket. Tillförlitligheten för mätningen av pragmatik anses också vara god. Vidare är det värt att nämna att SECDI baseras på föräldraskattningar av barnens språkliga förmåga och inte nödvändigtvis speglar barnens faktiska förmåga. Berglund och Eriksson (2000b) menar dock att föräldrar har god förmåga att bedöma och rapportera dessa förmågor hos barnet.

Transkribering och kodning. Transkriberingsmallen med riktlinjer för hur transkriberingen skulle gå till utformades för att bidra till en samstämmighet mellan oss som transkriberade materialet. Via kontinuerlig dialog diskuterades oklarheter om sådana dök upp. Samstämmigheten bedömdes vara god efter transkription av sju filmer gemensamt och tre filmer parallellt. Bedömningen gjordes av oss själva vilket kan ses som något bristfälligt. Det finns dock inga tydliga riktlinjer för hur en ska transkribera (Kvale & Brinkmann, 2009). Det är snarare ett förhållningssätt som trycker på att det viktiga är att de som transkriberar materialet i en studie gör det på samma sätt (Kvale & Brinkmann, 2009). Detta förhållningssätt var utgångspunkten för utformandet av transkriberingsmallen.

På liknande sätt som för transkriberingen skapades en mall över hur beräkningen av ord och meningar skulle gå till. Vi hade inte någon tydlig inspirationskälla för hur vi skulle gå tillväga för att räkna ord och meningar och

inte heller för att räkna på vår samstämmighet, vilket kan ses som bristfälligt. Dock gjordes ett gediget arbete med att skapa en mall med tydliga riktlinjer och ett grundat beslut fattades om samstämmighet utifrån framförallt parallell beräkning, men även efter dialog och diskussion under arbetets gång.

Kodningsmanualen är utformad inom ramen för denna studie och är därför inte validerad för att mäta ord om mentala tillstånd. Det är en begränsning i vår studie och något som bör beaktas i tolkningen av studiens resultat och diskussion. Kodningsmanualen utformades med stöd i Ruffman et al. (2002) och andra studier som använt liknande sätt att koda (Carr et al., 2018; Taumoepeau & Ruffman, 2008). Kategorierna som valdes att kodas översattes från engelska till svenska vilket kan ha påverkat vilka ord som kodades och inkluderades i kategorierna. Som stöd i översättningen användes en svensk anpassning av Meins och Fernyhough's (2006) kodningsmanual för mind-mindedness gjord av Holmer (2010).

Interbedömarreliabiliteten var hög mellan oss som kodade men det finns risk att vi inte fångat in rätt ord för att mäta prat om mentala tillstånd. Således är det inte omöjligt att resultatet kunde sett annorlunda ut om fler eller färre kategorier inkluderats. Ord om mentala tillstånd valdes att kodas i fem kategorier. Tidigare forskning som undersökt prat om mentala tillstånd har bland annat kodat perceptuella ord och ord om fysiologiska tillstånd (Rollo et al., 2017). Materialet provkodades även med dessa två kategorier men det ansågs bli missvisande då en majoritet av de kodade orden då snarare handlade om att fånga barnets uppmärksamhet med yttranden som exempelvis "titta här nu". Beslutet att inte ta med dessa kategorier fattades också med stöd i att Ruffman et al. (2002) menar att fysiologiska ord och ord för att fånga uppmärksamhet inte bör räknas som ord om mentala tillstånd. Analyserna valdes att göras på de fyra kategorierna som ansågs passa materialet bäst och fångade in det som önskades undersökas, nämligen prat om mentala tillstånd. Resultaten och slutsatserna bör tolkas med detta i åtanke.

Bilderboken. Bilderboken "Pojken och grodan" har använts i flera studier som avser mäta föräldrars prat om mentala tillstånd (Baptista et al., 2017; Bekar et al., 2018) vilket kan ses som en fördel i att detta material användes i denna aktuella studie. Flertalet bilder från den ursprungliga versionen plockades bort, vilket möjligtvis kan ha påverkat föräldrarnas berättande. Valet att förkorta berättelsen motiveras utifrån att barnen i denna studie endast var två år. Möjligtvis hade resultatet påverkats mer om de tappat uppmärksamheten och intresset på grund av för många bilder.

Symons et al. (2005) menar att det är viktigt att materialet som används i studier för att koda prat om mentala tillstånd ska vara relaterat till barnet för att ge föräldrarna möjlighet att prata om mentala tillstånd. "Pojken och grodan" som används i föreliggande studie behöver nödvändigtvis inte vara relaterat till barnet men vi anser ändå att materialet ger föräldern goda möjligheter till prat om mentala tillstånd utifrån vad bilderna visar. "Pojken och grodan" kan möjligtvis

locka fram prat om mentala tillstånd riktat till karaktärer i boken snarare än till barnet själv, vilket kan vara en anledning till att resultaten visar att den vanligaste riktningen är Boken.

Att berätta en saga från en surfplatta kan ha varit en ovan situation för både föräldrarna och barnen samt associerats med andra aktiviteter såsom att titta på YouTube eller spela spel. Att berättandet sker från en surfplatta kan därför ha påverkat resultatet då tidigare forskning har visat att läsning från en surfplatta, i jämförelse med läsning från en tryckt bok, leder till fler störande beteenden hos både föräldrar och barn (Munzer et al., 2019). Möjligtvis kan det vara en bidragande faktor till bortfallen i föreliggande studie med anledning av ofullständiga berättelser. Detta då berättandet ofta fick avbrytas på grund av störande beteenden där barnet exempelvis ville ha surfplattan för sig själv eller ville trycka på den hela tiden.

Urval och generaliserbarhet. Rekrytering och urval av deltagare till studien gjordes genom det större pågående forskningsprojektet. För att få ett brett urval skickades inbjudan att delta ut till alla föräldrar i Linköpings kommun med barn födda inom ett visst tidsspann. Deltagande i studien byggde sedan på eget anmält intresse vilket kan leda till att vissa föräldrar tenderar att vilja delta mer än andra. Föräldrar och barn som inte pratade svenska hemma exkluderades också från studien vilket kan ha begränsat vilka som deltog. Alla barn hade en typisk utveckling utan uppmärksam utvecklingsförsening. Vidare hade en stor andel av föräldrarna eftergymnasial utbildning, fler än vad som kan anses vara representativt och något som är vanligt i denna typ av forskning. Det är således inte omöjligt att resultatet sett annorlunda ut med andra deltagare, som barn med annan utvecklingsnivå, föräldrar med lägre utbildningsnivå eller med mindre intresse för deltagande i studien. Generaliseringar av resultatet utöver stickprovet bör därför göras med försiktighet.

Utifrån ett etiskt perspektiv är det alltid ett dilemma att ha små barn som deltagare i studier eftersom det är svårt för dem att lämna eget samtycke. Att föräldrarna deltog tillsammans med sina barn och själva fick anmäla intresse att delta är däremot fördelaktigt utifrån ett etiskt perspektiv. Under testtillfällena togs hänsyn till barnens vilja och ork för att inte pressa dem till något. Vi som författat denna studie har dock inte varit med vid datainsamling och kan inte säga hur denna avvägning gjordes.

Övriga begränsningar. Att materialet redan var insamlat är en övrig begränsning som ger oss mindre kontroll och inblick i materialet och det kan eventuellt ha påverkat våra tolkningar av resultaten. Det kan däremot ses som en fördel gällande kodning av materialet som utgör en stor del i detta arbete. Då vi inte varit med vid datainsamling har kodningen kunnat genomföras utan påverkan av tidigare interaktioner med föräldrar och barn.

En annan begränsning i studien är att berättandesituationen genomfördes i en obekant miljö för både föräldrar och barn vilket kan ha påverkat hur föräldrarna berättade sagan. Att läsa via en surfplatta kan som tidigare nämnts ha

varit en ny och ovan situation för många vilket kan ha gjort både föräldrar och barn osäkra. Olika vanor att läsa eller berätta tillsammans med sina barn kan ha bidragit till skillnader mellan föräldrar. Fördelaktigt är dock att alla föräldrar berättade till bilderboken i samma testmiljö vilket bidrog till liknande förutsättningar för alla deltagare. Vetskapen om deltagande i en psykologisk studie skulle också kunna påverka föräldrarnas sätt att berätta för sina barn. Föräldrarna fick dock inte veta vad som skulle studeras i just den situationen vilket minskar risken att det skulle ha påverkat.

Att föreliggande studie är en korrelationsstudie kan ses som en begränsning utifrån att man inte kontrollerar för bakgrundsfaktorer som kan påverka sambanden. Det går heller inte att uttala sig om någon kausalitet och säga huruvida det är föräldrarnas prat om mentala tillstånd som påverkar barnets språkutveckling eller om det är barnets språkutveckling som leder till mer prat om mentala tillstånd.

Förslag till fortsatt forskning

För att med större säkerhet kunna uttala sig om att föräldrars prat om mentala tillstånd faktiskt har ett samband med barns språkutveckling behövs mer forskning. Framtida forskning behövs också för att undersöka kausaliteten mellan dessa variabler. Det skulle vara intressant att undersöka detta med ett större urval och deltagare med mer varierad bakgrund. Detta skulle också vara nödvändigt för att kunna generalisera slutsatserna.

Tidigare forskning har visat att föräldrar anpassar sitt språk utifrån barnets ålder och förmåga. Det vore därför intressant att undersöka om föräldrar anpassar sitt prat om mentala tillstånd efter barns språkliga förmåga och hur dessa anpassningar i sådana fall yttrar sig. Sådan forskning skulle också behövas för att kunna ge konkreta tips till föräldrar och andra vuxna om och hur de kan anpassa sitt sätt att prata med barn.

Att berätta utifrån en surfplatta i en ovan miljö kan som tidigare nämnt ha påverkat föräldrarnas prat om mentala tillstånd och därför vore det intressant att undersöka det vidare i en mer vardaglig situation i hemmiljön. I en sådan situation skulle också naturligt förekommande interaktion med turtagning mellan föräldrar och barn kunna undersökas i relation till barns språkutveckling.

I denna studie har föräldrar till barn i tvåårsåldern undersökts och det vore intressant att se hur föräldrars prat om mentala tillstånd ser ut när barnen är äldre och om sambandet med barns språkutveckling kvarstår. Detta skulle möjligtvis kunna undersökas i en longitudinell studie.

Slutsatser

Syftet med föreliggande studie var att beskriva föräldrars prat om mentala tillstånd och analysera sambandet med barns språkutveckling och mängden läsning för barnet i hemmet. Studiens resultat visar att föräldrar till barn i tvåårsåldern använder sig av prat om mentala tillstånd när de narrativt berättar en

saga för sina barn. Föräldrarna pratade mest om kognitiva mentala tillstånd och riktade flest ord om mentala tillstånd till karaktärer i boken. Inga signifikanta skillnader mellan mammor och pappor hittades. Barnens språkutveckling mätt med SECDI var som förväntat utifrån svenska normer. Föräldrarnas prat om mentala tillstånd samvarierade med barnens ordförråd och grammatik, men inte med pragmatik. Föräldrarnas totala antal ord korrelerade enbart signifikant med grammatik. Detta indikerar att sättet som föräldrar pratar på, om de pratar mycket om mentala tillstånd eller inte, kan påverka barns språkutveckling. Mängden tid som ägnades åt läsning för barnet i hemmet korrelerade inte signifikant med föräldrarnas prat om mentala tillstånd. Sammanfattningsvis bidrar resultaten till svensk forskning om föräldrars prat om mentala tillstånd och även till sambandet med barnens språkutveckling. Resultaten är en viktig del i att förstå hur föräldrar pratar med sina barn.

Referenser

- Baptista, J., Osório, A., Martins, E. C., Castiajo, P., Barreto, A. L., Mateus, V., ... Martins, C. (2017). Maternal and paternal mental-state talk and executive function in preschool children. *Social Development, 26*(1), 129–145.
- Barnes, E. M., & Dickinson, D. K. (2018). Relationships among teachers' use of mental state verbs and children's vocabulary growth. *Early Education and Development, 29*(3), 307–323.
- Bekar, O., Steele, M., Shahmoon-Shanok, R., & Steele, H. (2018). Mothers' mental state talk and preschool children's social-behavioral functioning: A multidimensional account. *Journal of Infant, Child & Adolescent Psychotherapy, 17*(2), 119–133.
- Berglund, E., & Eriksson, M. (2000a). Communicative development in Swedish children 16–28 months old: The Swedish Early Communicative Development Inventory—words and sentences. *Scandinavian Journal of Psychology, 41*(2), 133–144.
- Berglund, E., & Eriksson, M. (2000b). Reliability and content validity of a new instrument for assessment of communicative skills and language abilities in young Swedish children. *Logopedics Phoniatics Vocology, 25*(4), 176–185.
- Bernier, A., McMahon, C. A., & Perrier, R. (2017). Maternal mind-mindedness and children's school readiness: A longitudinal study of developmental processes. *Developmental Psychology, 53*(2), 210–221.
- Bretherton, I., & Beeghly, M. (1982). Talking about internal states: The acquisition of an explicit theory of mind. *Developmental Psychology, 18*(6), 906–921.
- Bretherton, I., McNew, S., & Beeghly-Smith, M. (1981). Early person knowledge as expressed in gestural and verbal communication: When do infants acquire a "theory of mind"? In M. E. Lamb & L. R. Sherrod (Eds.), *Infant Social Cognition*, Hillsdale, N. J.: Lawrence Erlbaum Associates Inc., pp. 333-373.
- Carr, A., Slade, L., Yuill, N., Sullivan, S., & Ruffman, T. (2018). Minding the children: A longitudinal study of mental state talk, theory of mind, and behavioural adjustment from the age of 3 to 10. *Social Development, 27*, 826-840.
- Deckner, D. F., Adamson, L. B., & Bakeman, R. (2006). Child and maternal contributions to shared reading: Effects on language and literacy development. *Journal of Applied Developmental Psychology, 27*(1), 31–41.
- Degotardi, S., & Torr, J. (2007). A longitudinal investigation of mothers' mind-related talk to their 12- to 24-month old infants. *Early Child Development and Care, 177*(6–7), 767–780.

- Dilworth-Bart, J. E. (2012). Does executive function mediate SES and home quality associations with academic readiness? *Early Childhood Research Quarterly*, 27(3), 416–425.
- Ebert, S., Peterson, C., Slaughter, V., & Weinert, S. (2017). Links among parents' mental state language, family socioeconomic status, and preschoolers' theory of mind development. *Cognitive Development*, 44, 32–48.
- Farkas, C., del Real, M. T., Strasser, K., Álvarez, C., Santelices, M. P., Sieverson, C. (2018). Maternal mental state language during storytelling versus free-play contexts and its relation to child language and socioemotional outcomes at 12 and 30 months of age. *Cognitive Development*, 47, 181–197.
- Field, A.P. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. (5. ed.) London: Sage Publications.
- Fonagy, P., Steele, M., Steele, H., Moran, G. S., & Higgitt, A. C. (1991). The capacity for understanding mental states: The reflective self in parent and child and its significance for security of attachment. *Infant Mental Health Journal*, 12(3), 201–218.
- Garner, P. W., Dunsmore, J. C., & Southam-Gerrow, M. (2008). Mother-child conversations about emotions: Linkages to child aggression and prosocial behavior. *Social Development*, 17(2), 259–277.
- Golinkoff, R. M., & Hirsh-Pasek, K. (2006). Baby wordsmith: From associationist to social sophisticate. *Current Directions in Psychological Science*, 15(1), 30–33.
- Halfon, S., Bekar, O., & Gürleyen, B. (2017). An empirical analysis of mental state talk and affect regulation in two single-cases of psychodynamic child therapy. *Psychotherapy*, 54(2), 207–219.
- Harris, P. (1994). "Understanding pertense". In C. Lewis & P. Mitchell (Eds.), *Children's early understanding of mind: origins and development*. Hove: Erlbaum.
- Hart, B., & Risley, T. R. (2003). The early catastrophe: The 30 million word gap by age 3. *American Educator*, 27(1), 4-9.
- Hindman, A. H., Wasik, B. A., & Snell, E. K. (2016). Closing the 30 million word gap: Next steps in designing research to inform practice. *Child Development Perspectives*, 10(2), 134–139.
- Holmer, E. (2010). *Svensk anpassning av Meins & Fernyough mind-mindedness coding manual*. Unpublished manuscript. Durham, UK: Durham University.
- Hwang, P. & Nilsson, B. (2019). *Utvecklingspsykologi*. (Fjärde utgåvan). Stockholm: Natur & Kultur.
- Jenkins, J. M., Turrell, S. L., Kogushi, Y., Lollis, S., & Ross, H. S. (2003). A longitudinal investigation of the dynamics of mental state talk in families. *Child Development*, 74(3), 905–920.

- Kéri, V. & Wiwe, M. (2017). *Mentalisering och psykisk ohälsa hos ungdomar*. Lund: Studentlitteratur.
- Kirk, E., Pine, K., Wheatley, L., Howlett, N., Schulz, J., & Fletcher, B. (C). (2015). A longitudinal investigation of the relationship between maternal mind-mindedness and theory of mind. *British Journal of Developmental Psychology*, 33(4), 434–445.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Laranjo, J., & Bernier, A. (2013). Children's expressive language in early toddlerhood: Links to prior maternal mind-mindedness. *Early Child Development and Care*, 183(7), 951–962.
- Longobardi, E., Spataro, P., & Colonnesi, C. (2018). Maternal communicative functions and mind-mindedness at 16 months as predictors of children's internal and non-internal language at 20 months. *Infant Behavior & Development*, 50, 52–63.
- Mayer, M. (1969). *Frog, where are you?*. New York: Dial Books for Young Readers.
- Meins, E., & Fernyhough, C. (1999). Linguistic acquisitional style and mentalising development: The role of maternal mind-mindedness. *Cognitive Development*, 14(3), 363–380.
- Meins, E., & Fernyhough, C. (2006). *Mind-mindedness coding manual*. Unpublished manuscript. Durham University, Durham, UK.
- Meins, E., & Fernyhough, C. (2015). *Mind-mindedness coding manual, Version 2.2*. Unpublished manuscript. University of York, York, UK.
- Meins, E., Fernyhough, C., Arnott, B., Leekam, S. R., & Rosnay, M. (2013). Mind-mindedness and theory of mind: Mediating roles of language and perspectival symbolic play. *Child Development*, 84(5), 1777–1790.
- Meins, E., Fernyhough, C., Wainwright, R., Clark-Carter, D., Gupta, M. D., Fradley, E., & Tuckey, M. (2003). Pathways to understanding mind: Construct validity and predictive validity of maternal mind-mindedness. *Child Development*, 74(4), 1194–1211.
- Meins, E., Fernyhough, C., Wainwright, R., Gupta, M. D., Fradley, E., & Tuckey, M. (2002). Maternal mind-mindedness and attachment security as predictors of theory of mind understanding. *Child Development*, 73(6), 1715–1726.
- Mol, S. E., Bus, A. G., de Jong, M. T., & Smeets, D. J. H. (2008). Added value of dialogic parent-child book readings: A meta-analysis. *Early Education and Development*, 19(1), 7–26.
- Munzer, T. G., Miller, A. L., Weeks, H. M., Kaciroti, N., & Radesky, J. (2019). Parent-toddler social reciprocity during reading from electronic tablets vs print books. *JAMA Pediatrics*, 173(11), 1076-1083.
- Osório, A., Meins, E., Martins, C., Martins, E. C., & Soares, I. (2012). Child and mother mental-state talk in shared pretense as predictors of children's

- social symbolic play abilities at age 3. *Infant Behavior & Development*, 35(4), 719–726.
- Razuri, E. B., Howard, A. R. H., Purvis, K. B., & Cross, D. R. (2017). Mental state language development: The longitudinal roles of attachment and maternal language. *Infant Mental Health Journal*, 38(3), 329–342.
- Rollo, D., Longobardi, E., Spataro, P., & Sulla, F. (2017). The construction of self in relationships: Narratives and references to mental states during picture-book reading interactions between mothers and children. *Frontiers in Psychology*, 8, 2060.
- Romeo, R. R., Leonard, J. A., Robinson, S. T., West, M. R., Mackey, A. P., Rowe, M. L., & Gabrieli, J. D. E. (2018). Beyond the 30-million-word gap: Children’s conversational exposure is associated with language-related brain function. *Psychological Science*, 29(5), 700–710.
- Ruffman, T., Slade, L., & Crowe, E. (2002). The relation between children’s and mothers’ mental state language and theory-of-mind understanding. *Child Development*, 73(3), 734–751.
- Slaughter, V., Peterson, C. C., & Carpenter, M. (2009). Maternal mental state talk and infants' early gestural communication. *Journal of child language*, 36(5), 1053–1074.
- Slaughter, V., & Peterson, C. C. (2012). How conversational input shapes theory of mind development in infancy and early childhood. In M. Siegal & L. Surian (Eds.). *Access to language and cognitive development*. (s. 3-22). New York, NY: Oxford University Press.
- Symons, D. K. (2004). Mental state discourse, theory of mind, and the internalization of self-other understanding. *Developmental Review*, 24(2), 159–188.
- Symons, D. K., Peterson, C. C., Slaughter, V., Roche, J., & Doyle, E. (2005). Theory of mind and mental state discourse during book reading and story-telling tasks. *British Journal of Developmental Psychology*, 23(1), 81–102.
- Tarchi, C., Bigozzi, L., & Pinto, G. (2019). The influence of narrative competence on mental state talk in kindergarten and primary school children. *British Journal of Developmental Psychology*, 37(4), 535–550.
- Taumoepeau, M., & Ruffman, T. (2006). Mother and infant talk about mental states relates to desire language and emotion understanding. *Child Development*, 77(2), 465–481.
- Taumoepeau, M., & Ruffman, T. (2008). Stepping stones to others’ minds: Maternal talk relates to child mental state language and emotion understanding at 15, 24, and 33 months. *Child Development*, 79(2), 284–302.
- Taumoepeau, M., & Ruffman, T. (2016). Self-awareness moderates the relation between maternal mental state language about desires and children’s mental state vocabulary. *Journal of Experimental Child Psychology*, 144, 114–129.

- Tompkins, V., Benigno, J. P., Kiger Lee, B., & Wright, B. M. (2018). The relation between parents' mental state talk and children's social understanding: A meta-analysis. *Social Development, 27*(2), 223–246.
- von Tetzchner, S. (2016). *Utvecklingspsykologi*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Vygotsky, L. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Westerlund, M., & Lagerberg, D. (2008). Expressive vocabulary in 18-month-old children in relation to demographic factors, mother and child characteristics, communication style and shared reading. *Child: Care, Health and Development, 34*(2), 257–266.
- Zimmerman, F. J., Gilkerson, J., Richards, J. A., Christakis, D. A., Xu, D., Gray, S., & Yapanel, U. (2009). Teaching by listening: The importance of adult-child conversations to language development. *Pediatrics, 124*(1), 342–349.
- Ziv, M., Smadja, M.-L., & Aram, D. (2013). Mothers' mental-state discourse with preschoolers during storybook reading and wordless storybook telling. *Early Childhood Research Quarterly, 28*(1), 177–186.

Bilaga A

Muntliga instruktioner som gavs till föräldrar med barn inför det narrativa berättandet till bilderboken:

Först får ni pausa med att äta (och vid behov gå på toa, visa toa). Då ni har ätit klart ska ni få läsa en bok om grodan tillsammans. Du berättar till de 10 bilderna, det finns ingen text. Berätta som du skulle hemma om du skulle hitta på/läsa en saga för ditt barn. (tryck på keynote, sedan på pilen, klicka på skärmen för att byta bild). Under tiden ni äter och läser boken sätter jag mig här utanför rummet, då ni läst klart öppnar ni dörren så kommer jag in igen. Om ipaden skulle krångla eller dylikt så öppnar ni bara dörren.

Bilaga B

Transkriberingsmall

- I början av varje transkribering används en tabell som ses nedan. I denna innefattas vilken mapp filmen hämtats från, filnamn, starttid, sluttid, total tid för berättelsen, antal ord föräldern respektive barnet säger, antal meningar föräldern respektive barnet säger, utfyllnadsord samt info (längre ned i dokumentet tydliggörs vad info innebär). Tabellens utformning:

Mapp	
Filnamn	
Starttid	
Sluttid	
Totalt tid för berättelsen	
Antal ord	F: B:
Antal meningar	F: B:
Info	
Mental state ord	

- Transkriberingen startar när föräldern har tagit fram ipaden och börjar berättelsen på sida 1. Saker som sker innan berättandet börjar transkriberas inte. Starttiden antecknas.
- Transkriberingen avslutas när det är uppenbart att föräldern säger/börjar med något annat, t.ex. säger “nu är sagan slut”, spelar upp ett filmklipp, reser sig och lägger ifrån sig ipad. Sluttiden antecknas.
- Under “Info” i tabellen antecknas om barnet och föräldern varit synliga i bild under berättelsen eller om de varit ur bild. Det antecknas även om det varit någonting annat anmärkningsvärt under berättelsen, t.ex. om föräldern tecknar under berättandet. Även långa pauser och om berättelsen är ofullständig (om föräldern inte läser alla sidor av någon anledning) antecknas under info.
- Uppehåll från berättelsen som är mer än en minut långt färgmarkeras i grått i transkriptionen och uppehållet räknas bort från totalt antal ord och meningar och total tid för berättelsen. Det kan vara att barnet går iväg och

inte vill läsa, att testledaren kommer in och förklarar eller att ipaden krånglar.

- Förkortningar som används är: B = Barnet, M = Mamma, P = Pappa, TL = testledare. F = förälder. Ny rad för varje ny talare. I de fall där testledaren kommer in och säger något mitt i berättelsen antecknas det som görs inom snedstreck, som t.ex. /TL förklarar/.
- När någons namn nämns skrivs det som N för att avidentifiera.
- Allt tal och ljud från föräldern och barnet antecknas så ordagrant som möjligt. Hummanden antecknas som t.ex. mm eller mhm.
- Språkljud antecknas så som det låter, t.ex. do, dä, hö. När barnet säger något som låter som ett ord antecknas det ordet barnet antas säga inom parentes efter språkljuden, t.ex. do dan (grodan). Är det inte tydligt vad ljuden från barnet betyder antecknas endast ljuden t.ex. do, dä, hö utan något ord i parentes efter.
- Mycket otydliga språkljud från barn eller förälder antecknas som xx och ohörbart inom hakparentes: xx [ohörbart].
- Antal sekunder räknas i alla pauser. Pauser som är 3 sekunder eller kortare antecknas inte. Pauser längre än 3 sekunder antecknas inom parentes, flytande i texten, där pausen tagits t.ex: (5 sek).
- Tydliga rörelser eller gester, exempelvis om barnet springer iväg eller om någon pekar på ipaden, antecknas flytande i texten inom snedstreck t.ex: /barnet pekar på ipad/. Små rörelser såsom ansiktsmimik eller blickriktning antecknas inte ner då det är svårt att observera i alla filmer.
- Tillgjorda röster antecknas inom hakparenteser med tydliggörande av vilken röst som härmas. Om den tillgjorda rösten sägs med exempelvis en ropning eller viskning tydliggörs även det inom hakparentesen. Det som sägs med tillgjord röst skrivs efter kolon och inom klamrar för att markera vad som sägs med tillgjord röst. T.ex: “Grodan var är du?” [Tillgjord röst, pojken ropar].
- Olika uttryck i rösten antecknas, som tillgjorda röster, inom hakparentes t.ex. [skratt] eller [gråt].
- Kommatering används inte vid transkriberingen. Detta för att minska risken för olika meningsbyggnad.
- Punkter används för att avsluta och markera att det är en mening. Det används när det är en naturlig paus i talet, något nytt påbörjas som inte hör till det föregående eller när talare byts. Kort utandning/inandning räknas inte som paus och därför ingen ny mening om det hör ihop med det föregående. Vid frågor markeras dessa med frågetecknen och det räknas också som markering av mening. När det är en fråga mitt i en mening görs inget frågetecken, utan meningen avslutas med punkt alternativt frågetecknen. Detta för att minska risken för att meningar räknas olika.
- Överlappande tal antecknas inte om det enbart är språkljud eller ohörbart vad som sägs samtidigt. Är det tydligt vad som sägs överlappande

antecknas det inom dubbla snedstreck på en ny rad under det som överlappats. T.ex om grodan och dodan sägs samtidigt antecknas detta t.ex:

P: ser du grodan i burken?

B: //dodan//

- Sidorna (1–10) i berättelsen antecknas ner som en rubrik i fetstil på en ny rad. Det avgörs genom att lyssna och transkribera berättelsen. När det kan antas att föräldern byter ämne passande till sidorna antecknas vilken sida de troligtvis är på. Det kan vara att föräldern börjar pratar om något som händer på nästa bild, tar en lite längre paus och sedan säger något nytt eller också syns det när föräldern bläddrar på skärmen (det är dock ofta svårt att se). När det är mycket svårt att avgöra vilken sida de är på antecknas sidnumren som sidintervall inom vilka sidor vi tror att de är på.

Bilaga C

Mall för att räkna ord och meningar

- Yttranden från barn eller förälder som är två eller fler ord räknas som en mening.
- Antal ord innefattar alla ord, feedbackmorfem, alla försök till ord från barnet där det är tydligt att barnet försöker uttrycka ett ord. Är det två stavelser som bildar ett ord räknas det som ett ord. Namn betecknade med N, räknas som ett ord.
- Utfyllnadsord såsom hö, eh och åh räknas inte som ord och exkluderas från totala antal ord om det inte är tydligt att det är svar på frågor och därmed räknas som feedbackmorfem. Upprepningar exkluderas också från antal ord till exempel om mamman säger oj oj oj räknas det endast som ett ord. När mm eller aa är ett tydligt utfyllnadsord t.ex. i mitten av ett yttrande räknas detta inte som ett ord.
- Barnens språkljud som inte går att tyda räknas inte med i antal ord från barnet. Detta medför dock att mycket språkljud från barnet exkluderas. Inte heller ohörbara yttranden räknas med i antal ord.
- Tillgjorda ljud såsom snarkningar eller ljud från djur räknas som ord.
- Avbrott från berättelsen som är mer än 30 sek typ antecknas under info. Vi räknar ändå med avbrottet i den totala tiden.

Bilaga D

Kodningsmanual

- Kodningen antecknas som en del i tabellen som återfinns högst upp i samtliga dokument från transkriberingarna.
- Uppehåll från berättelsen som är över en minut och har färgmarkerats i grått i transkriberingsdokumentet, kodas inte.
- Transkriberingarna kodas utifrån fem kategorier. Dessa är begär, emotioner, kognitioner, moduleringar och annat. Samtliga beskrivs nedan.
- Ord i dessa kategorier markeras i olika färger i transkriptionen för att markera vilken kategori de tillhör. Begär markeras med grönt, emotioner markeras med rött, kognitioner med blått, moduleringar med turkost och annat markeras med rosa.
- Kategorin **Begär** innefattar sådana ord som handlar om begär eller önskningsar hos barnet, föräldern, någon karaktär i boken eller någon annan. Exempel på ord: vilja, önska, gilla, tycka om. Exempel på meningar som innefattar dessa ord: “Vill du inte läsa bok?” “Hunden tyckte inte om vatten” eller “Grodan ville vara med sin familj”
- Kategorin **Kognitioner** innefattar ord som handlar om tankar och kunskap. Exempel på ord: tro, tänka, veta, undra. Exempel på meningar som innefattar dessa ord: “Jag tror grodan har gömt sig” “Vart tror du att grodan är någonstans?”, “Pojken tänkte på grodan” eller “Jag tror pojken vet vart grodan är”.
 - Enbart “vet inte” eller “jag vet inte” kodas inte om det inte är specificerat vad som inte vets men exempelvis “jag vet inte vad grodan är” kodas eftersom det är specificerat. Detta har inspirerats av Ruffman et al. (2002) och Taumopeau och Ruffman (2008).
- Kategorin **Emotioner** innefattar ord som handlar om emotioner. Exempel på ord är: rädd, ledsen, glad. Inom denna kategori kodas alla emotioner, såväl positiva som negativa.
- Kategorin **Moduleringar** (översättning från “modulation of assertions”) innefattar ord som beskriver viss osäkerhet/tveksamhet, såsom: kanske, verkar, nog. Ordet “kan” kodas som en modulering om det är uttryck för en osäkerhet, exempelvis: “vart kan grodan vara?” eller “kan det vara grodan bakom stocken?”.
 - Ordet “kan” kodas inte om det syftar till någonting man gör såsom “du kan öppna dörren”, då det inte är ett uttryck för osäkerhet.
- Den femte kategorin **Annat** innefattar ord som inte kan kategoriseras in i någon av de ovanstående fyra kategorierna men som ändå kan tolkas som mental state ord: roligt och mysigt.
- Om det är ofullständiga meningar och svårt att bedöma huruvida det är ett mental state ord eller inte exkluderar vi det ordet och det kodas därmed inte.

- Koderna specificeras utifrån vem de refereras till; barn, förälder, boken eller annan. När det refereras till både förälder och barn exempelvis: “oss” eller “vi” kodas det som att det är riktat till barnet. Förkortningar som används är b=barn, f=förälder, a=annan.
 - Diffusa uttryck såsom “undra vart grodan är” eller “tänk om grodan rymmer” kodas som att det är refererat till “vi” och refereras då till barnet. Detta inspirerades av Barnes och Dickinson (2018).
- I tabellen antecknas vilka mental-state ord som sägs inom varje kategori och vem det refererats till. Till exempel: glad (bok), tror (b).
- I utformandet av kodningsmanualen har vi huvudsakligen inspirerats av hur Ruffman et al. (2002) har kodat mental-state-talk som har fem kategorier; desires, emotions, think & know, modulations of assertion samt other mental states. Detta sätt att koda har också använts i flera andra studier där “think & know” istället har kallats för kognitioner och inkluderat flera kognitiva termer (Taumoepeau & Ruffman, 2008; Carr et al., 2018). Vi har också tagit stöd i Taumoepeau och Ruffman (2016) och Baptista et al. (2017) som använde sig av tre av de kategorierna; emotioner, kognitioner och begär.
- Som vidare stöd för vilka ord vi valt att inkludera i de olika kategorierna användes en kodningsmanual för mind-mindedness av Meins och Fernyhough (2015) och som stöd för översättningen av dessa ord har vi inspirerats av en svensk anpassning av Meins och Fernyhough’s (2006) kodningsmanual för mind-mindedness gjord av Holmer (2010).
- Olika studier använder lite olika kategorier när de kodar mental state ord och det kan också skilja sig vad gäller vilka ord som inkluderas i de olika kategorierna. Vi har medvetet valt att exkludera ord i följande kategorier; perceptioner och fysiologiska tillstånd. Detta val motiveras av att vi inspirerats av de ovannämnda studierna när vi utformat kodningsmanualen och vidare för att Ruffman et al. (2002) menar att ord om fysiologiska tillstånd inte är mental-state ord. Även ord för att få uppmärksamhet exkluderas från mental-state ord såsom “titta” (Ruffman et al., 2002). Även Symons (2004) menar att begär, emotioner och kognitioner är de tre typiska kategorierna för att koda mental state och att ytterligare kategorier kan skilja sig mellan olika studier. Valet att exkludera övriga kategorier än de som används motiveras dessutom av att vi provkodat ett antal transkriptioner för att se vilka ord som används och hur dessa används och då sett att många perceptuella ord mest användes för att påkalla barnets uppmärksamhet snarare än att referera till mentala tillstånd, vilket då, om vi räknat dessa ord som mental-state ord, varit missvisande vad gäller föräldrars användning av mental state ord. Om vi valt att endast räkna sådana perceptuella ord som inte syftar att påkalla barnets intresse hade det blivit en tolkningsfråga och då sänkt graden av interbedömarreliabilitet.

Bilaga E

Tabell över alla ord om mentala tillstånd som sagts av föräldrarna i respektive kategori

Kategori	Ord om mentala tillstånd
Begär	vill, vill inte, ville, ville inte, tycker om, tycker inte om, tyckte om, tyckte inte om, gillar, gillar inte, hoppas inte
Kognitioner	tycker, tyckte, tror, tror inte, tro, trodde, vet, vet inte, förstår, förstår inte, förstod, förstod inte, bestämde, undrar, undra, kommer ihåg, upptäcker, upptäckt, tänker, tänkte, tänk, märker, märkte, spännande, jättenyfiken, glömt, funderar, funderade, tanken
Emotioner	rädd, jätterädd, glad, jätteglad, arg, jättearg, ledsen, inte ledsen, förvånad, orolig, förvirrad, förskräckt, skrämnd, lugn, otålig
Moduleringar	kanske, kanske inte, kan, nog, nog inte, borde, verkar, verkar inte, säker, säkert, skulle kunna
Annat	roligt, mysigt
